



# Haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan toimeksiannossa

Lauri Patomeri

2025 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

Haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan toimeksiannossa

Lauri Patomeri  
Turvallisuus ja riskienhallinta  
Opinnäytetyö  
Elokuu 2025

Lauri Patomeri

**Haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan toimeksiannossa**

Vuosi

2025

Sivumäärä

41

Opinnäytetyön tarkoituksena oli havaita haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan kohteissa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen osalta. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda haasteiden pohjalta toiminnan kehittämisehdotukset, jolla haasteita voitaisiin hallita, vähentää ja poistaa päivittäisessä toiminnassa. Hyödyn saajina ovat turvallisuuspalveluiden tilaaja, eli hyvinvointialue ja turvallisuuspalveluiden tuottaja eli yksityisen turvallisuusalan yritys. Järjestyksenvalvojan toiminnan kehittämiseksi luotiin toiminnan kehittämisehdotuksia vastaamaan havaittuja haasteita.

Opinnäytetyön tietoperustaksi muodostui voimassa oleva järjestyksenvalvojaa koskeva lainsäädäntö, järjestyksenvalvojien oikeudet, vastuut ja velvollisuudet perustuen lakiin yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 ja muuhun tarkoituksenmukaiseen lainsäädäntöön, varojien ja järjestyksenvalvojien lakisääteinen koulutus sekä järjestyksenvalvojien asettaminen kohteille ja sen tarkoituksenmukaisuus. Opinnäytetyön toteuttamisen menetelminä käytettiin laadullisen aineiston analyysia ja asiantuntijahaastatteluita. Laadullisen aineiston analysoinnilla saatiin luotua analysoitavista tapahtumailmoituksista kattava kuva päivittäisen toiminnan haasteista ja tämän kuvan pohjalta voitiin täydentää haastatteluiden kysymyksiä soveltuviksi haasteiden tarkentamiseen ja uusien haasteiden kartoittamiseen.

Raportoinnin vaikeuden ja raportointijärjestelmän sekavuuden sekä vääränlaisen raportoinnin todettiin tuottavan haastetta päivittäisessä toiminnassa. Laillisten toimivaltaisten toimenpiteiden riittämättömyys ja lainsäädännön puutteellisuus, toimivaltuuksien ymmärtämisen puutteet järjestyksenvalvojien ja hoitavan henkilökunnan välillä ja vääränlaiset toimenpiteet järjestyksenvalvojan toimesta nousivat myös esille analysoitaessa aineistomateriaalia. Erityisen järjestyksenvalvojien sosiaali- ja terveysalan kohteisiin soveltuvan koulutuksen puute näkyy vahvasti siitä johtuvissa toiminnan haasteissa. Haastatteluissa havaitut haasteet liittyivät pääosin toimivaltuuksien epäselvyyteen, hoitohenkilökunnan ja järjestyksenvalvojien yhteistyön puutteellisuuteen sekä haasteellisuuteen ja lainsäädännön puutteeseen sekä soveltuvan koulutuksen ja resurssien riittämättömyyteen.

Todettujen haasteiden hallitsemiseksi opinnäytetyössä ehdotettiin monia toiminnan kehittämisehdotuksia. Tiedottamista ja tiedonvaihtoa eri sidosryhmien välillä tulisi parantaa ja kehittää ja tällä voitaisiin päästä eroon tiedon kulkuun liittyvistä haasteista. Koulutuksen puutteellisuus tulisi korjata luomalla oikeanlaista koulutusta eri sidosryhmille. Lainsäädännön riittävyyttä tulisi viedä eteenpäin esittelemällä toiminnan lakitekniisiä haasteista julkisesti lainsääntäjille. Riskikartoitukset tulisi ottaa työkaluna käyttöön palveluiden tarpeen, laadun ja määrän määrittelyyn. Riskikartoituksia tulisi myös päivittää säännöllisesti, uusien riskien tunnistamiseksi. Uusien työntekijöiden rekrytointivaiheessa olisi suositeltavaa ottaa käyttöön soveltuvuustestaus ja työtehtävien simulaatioharjoitukset. Tilaajan ja palveluntuottajan yhteistyön parantaminen ja jatkuva kehittäminen tulisi tuoda päivittäisen prosessin keskiöön.

Asiasanat: Haasteet, järjestyksenvalvoja, sairaalaturvallisuus, sosiaali- ja terveysala, yksityinen turvallisuusala

Lauri Patomeri

**Challenges in Security Guard Work in Social and Healthcare Assignments**

Year	2025	Pages	41
------	------	-------	----

---

The purpose of this thesis was to identify challenges in the work of security stewards in social and health care facilities in the Varsinais-Suomi welfare region. The goal of the thesis is to use these challenges to develop ideas for improving security steward work so that these challenges can be managed, reduced, and eliminated in everyday work. The beneficiaries are the purchaser of security services, i.e. the welfare region, and the provider of security services, i.e. a private security company. To develop the work of security stewards, proposals for developing operations were created to address the challenges identified.

The thesis was based on current legislation concerning security guards, the rights, responsibilities, and obligations based on the Private Security Services Act 1085/2015 and other relevant legislation. The following aspects also included, the statutory training of security guards and security officers, and the placement of security officers at sites and its appropriateness. The methods used in the thesis were qualitative data analysis and expert interviews. Qualitative data analysis provided a comprehensive picture of the challenges of daily operations based on the event reports analyzed, and this picture was used to supplement the interview questions to specify the challenges and identify new ones.

The difficulty of reporting, the complexity of the reporting system, and incorrect reporting were found to pose challenges in daily operations. Inadequate legal measures and incomplete legislation, a lack of understanding of powers between security guards and care staff, and incorrect measures taken by security guards were also highlighted in the analysis of the material. The lack of training for security guards that are specifically tailored to social and health care settings is clearly reflected in the resulting operational challenges. The challenges identified in the interviews mainly related to unclear powers, inadequate cooperation between nursing staff and security guards, challenges and shortcomings in legislation, and insufficient training and resources.

To address the challenges identified, the thesis proposed multiple ideas for improving operations. Communication and information exchange between different stakeholders should be improved and developed to overcome challenges related to the flow of information. The lack of specific training should be remedied by creating appropriate training for different stakeholders. The adequacy of legislation should be promoted by publicly presenting the legal challenges of the activities to legislators. Risk assessments should be used as a tool to determine the need, quality, and quantity of services. Risk assessments should also be updated regularly to identify new risks. During the recruitment of new employees, it would be advisable to introduce aptitude testing and job simulation exercises. Improving and continuously developing cooperation between the client and the service provider should be at the heart of the daily process.

Keywords: Challenges, security guard, hospital safety, social and health sector, private security sector

## Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Yksityisen turvallisuusalan toiminta sosiaali- ja terveysalalla .....	7
2.1	Yksityisen turvallisuusalan tehtävät ja vastuut .....	7
2.2	Vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutus .....	10
2.3	Yksityisen turvallisuusalan toimeksiannot sosiaali- ja terveysalan toimipisteissä .....	11
2.4	Järjestyksenvalvojan oikeudet .....	12
2.5	Nykytilanne toimintakentässä .....	15
2.6	Oikeusasiamiehen kannanotot.....	17
3	Menetelmät ja toteutus .....	19
3.1	Menetelmien valinta ja niiden toteutusjärjestys .....	19
3.2	Tapahtumailmoitusten analysointi.....	21
3.2.1	Laadullisen aineiston sisällönanalyysi työvaiheena .....	21
3.2.2	Analyysin tavoitteet.....	23
3.3	Haastattelut .....	23
4	Työn tulokset .....	25
4.1	Aineiston analyysin tulokset .....	25
4.2	Haastatteluiden tulokset .....	29
4.3	Kehittämisehdotukset .....	31
5	Pohdinta .....	33
	Lähteet.....	36
	Kuviot .....	39
	Taulukot .....	39
	Liitteet .....	40

## 1 Johdanto

Järjestyksenvalvontatoiminnan haasteita sosiaali- ja terveysalan kohteissa on tutkittu yleisesti toiminnan laajuuteen nähden vähäisesti ja virallisia, luotettavia lähteitä on saatavilla vähäisesti. Tammikuussa 2025 julkaistu Jyri Paasonen ja Tuomas Riikosen artikkeli Sairaalamartiointi ja yksityisen turvallisuusalan toimivaltuuksien haasteet pureutuu lainsäädännön puutteisiin sairaalaympäristössä, järjestyksenvalvojien toimivaltuuksien ongelmiin potilasturvallisuuden näkökulmasta, tarpeeseen selkeyttää sairaalamartioinnin roolia ja sääntelyä sekä eettisiin ja oikeudellisiin ristiriitoihin, joita on olemassa potilaiden oikeuksien ja turvallisuuden välillä (Riikonen & Paasonen 2025.) Tuomas Virtanen on vuonna 2017 kirjoittanut opinnäytetyön Poliisiammattikorkeakoululle aiheesta otsikolla Yksityisen turvallisuusalan toimijat sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteessä - Hoitotyössä avustamista vai hoitotyön turvaamista, jossa hän käsittelee vartijoiden ja järjestyksenvalvojien roolia ja työtehtäviä sote-alan kohteissa. (Virtanen 2017.) Virtanen toteaa opinnäytetyössään, että vartijan tai järjestyksenvalvojan työtehtäviin ei lainsäädännön mukaan kuulu sosiaali- ja terveysalan hoitavan henkilökunnan avustaminen hoitotyön tehtävissä ja hän perustaa kantansa hallituksen ja oikeusasiamiehen lausuntoihin asiasta. (Virtanen 2017.) Sosiaali- ja terveysalan kohteissa toimivien vartijoiden ja järjestyksenvalvojien oikeuksia käsitteleviä oikeusasiamiehen kannanottoja tullaan käsittelemään seuraavassa luvussa haasteet kohdassa. Yleisellä tasolla yksityisen turvallisuusalan toimijan tuottaman fyysisen turvallisuuden näkökulmasta tutkimuksia ja julkaisuja sosiaali- ja terveysalasta on tehty erittäin vähäisesti Suomessa.

Muita julkisuudessa lähiaikoina olleita järjestyksenvalvontatoiminnan haasteita ovat Avarn Security Oy:n järjestyksenvalvojien toiminta raideliikenteen toimeksiannossa (MTV Uutiset 2024). ja Securitas Oy:n järjestyksenvalvojien toiminta kauppakeskus Iso Omenassa (MTV Uutiset 2024). Näissä molemmissa tapauksissa järjestyksenvalvojien toiminta joutui rikostutkintaan ja se nostatti isoa mediakohua julkisuudessa ja johti myös valtion ylimmän johdon tarpeeseen perustaa työryhmä tutkimaan järjestyksenvalvojien koulutusta ja sen riittävyttä toiminnan laajuuteen nähden. Myös soveltuvuudesta yksityiselle vartiointialalle on nostettu esille yhtenä valvonnan keinona. Tällaisia yksittäisen ja monien järjestyksenvalvojien ylilyön-tejä ei ole tapahtunut sosiaali- ja terveysalan kohteissa, mutta sellaiset ovat myös mahdollisia niissä, jos lainsäädäntö ja valvonta eivät ole riittävällä tasolla.

Opinnäytetyössä kuvataan poliisin ja rajavartiolaitoksen avuksi asetettujen järjestyksenvalvojien työhön liittyviä haasteita sosiaali- ja terveysalan toiminnoissa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimipisteissä. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda haasteiden pohjalta toiminnan kehittämisehdotukset, jolla haasteita voitaisiin hallita, vähentää ja poistaa päivittäisessä toiminnassa. Hyödyn saajina ovat turvallisuuspalveluiden tilaaja, eli hyvinvointialue ja

turvallisuuspalveluiden tuottaja eli yksityisen turvallisuusalan yritys. Järjestyksenvalvojan toiminnan kehittämiseksi luotiin toiminnan kehittämisehdotuksia vastaamaan havaittuja haasteita. Opinnäytetyö on merkittävä, koska se tarjoaa arvokasta tietoa järjestyksenvalvojien kohtaamista haasteista ja auttaa kehittämään heidän koulutustaan, toimintatapojaan ja valmiuksiaan.

Opinnäytetyössä pyritään myös ymmärtämään asiakkaiden, eli toimeksiantajien, odotuksia ja vaatimuksia sosiaali- ja terveysalalla. Opinnäytetyössä tarkastellaan, miten järjestyksenvalvojien koulutus valmistaa heitä kohtaamaan työssään esiintyviä haasteita. Tietoperustan ja opinnäytetyön ulkopuolelle on rajattu toimeksiantajien ja työnantajien antamat sisäiset koulutukset, jälkihoito sekä seurauksien tarkempi analyysi. Seurauksia käsitellään ainoastaan yleisyyden ja vakavuuden näkökulmasta, jotta voidaan ymmärtää koulutuksen ja osaamisen puutteiden merkitys turvahenkilöstön työturvallisuuteen.

Työssä hyödynnetään olemassa olevaa tietoperustaa sekä käytetään menetelminä haastatelluita ja laadullisen aineiston analyysiä järjestyksenvalvojien raporteista sosiaali- ja terveysalan VARHA:n toimipisteistä. Opinnäytetyön tietoperusta perustuu turvallisuusalan ja oikeustieteen kirjallisuuteen ja virallisiin julkaisuihin, joka tarjoaa syvällisen ymmärryksen työn aiheesta. Tämä tietoperusta auttaa jäsentämään opinnäytetyötä ja ymmärtämään, miten eri käsitteet ja teoriat liittyvät toisiinsa ja tukevat tehtävän opinnäytetyön tavoitteita.

## 2 Yksityisen turvallisuusalan toiminta sosiaali- ja terveysalalla

Tässä luvussa kuvataan tärkeimpiä tarpeellisia termejä ja lain antamia järjestyksenvalvojan oikeuksia, valtuuksia ja velvoitteita. Luvussa käsitellään myös näiden lakitekniisiä haasteita. Luvussa kerrotaan vartijoiden ja järjestyksenvalvojien lain vaatimista koulutuksista ja vartijoiden ja järjestyksenvalvojien asettamisesta kohteille ja sen tarkoituksenmukaisuudesta. Luvussa kuvataan myös tiedossa olevat, yleisimmät haasteet toiminnalle sosiaali- ja terveysalan kohteilla.

### 2.1 Yksityisen turvallisuusalan tehtävät ja vastuut

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista 28 §:n mukaisesti poliisilaitos voi myöntää luvan järjestyksenvalvojien asettamiseen esimerkiksi terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteisiin, lukuun ottamatta koulukoteja ja lastensuojelulaitoksia. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015). Yleisesti järjestyksenvalvojia asetetaan laajoihin kohteisiin, jossa halutaan valvoa myös kohteiden läheisyydessä olevia ulkoalueita. Hallituksen esitys HE 22/2012 vp tarkoittaa, että vartiointialueen rajaaminen ja määrittely voi osoittautua käytännön järjestelyiltään haastavaksi, koska kohteissa voi yksityinen ja julkinen toimitila olla vahvasti limittäin ja kohteissa voi liikkua suuria määriä ihmisiä. Hallituksen esityksessä todetaan, että tällaisissa

tilanteissa toimivaltuuksien ja alueiden rajat voivat olla epäselviä ja tämä voi johtaa oikeudellisiin ja toiminnallisiin ongelmiin. (HE 22/2014, 34.)

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) säätelee yksityisten turvallisuuspalveluiden tarjoamista Suomessa. Erityisesti pykälä 28 käsittelee järjestyksenvalvojen asettamista poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi. PRJV-lyhenne viittaa järjestyksenvalvojiin, jotka asetetaan poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi erityisissä tilanteissa, joissa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei ole muuten tarkoituksenmukaista ja joissa järjestyksenvalvojen asettaminen on perusteltua. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015.)

Järjestyksenvalvontatehtäviä 28 pykälässä määritellyillä alueilla ja paikoissa saa suorittaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai tämän palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja, joka täyttää LYTP 35 §:n järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen säädetyt edellytykset. Järjestyksenvalvojan on oltava hyväksytysti suorittanut vartijaksi hyväksymisen LYTP 10 §:n 1 momentin 2 kohta tarkoitetun koulutuksen tai omattava voimassa oleva hyväksyntä vartijaksi, eikä hän saa olla yli 68-vuotias. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015.) PRJV on yleisin vartiointialan palvelumuoto, jota käytetään Sote-alan kohteissa suorittamaan yleistä järjestyksen ylläpitoa laajoissa kiinteistöissä tai haastavissa kohteissa, kuten sairaaloiden päivystysosastoilla

Järjestyksenvalvojen sijoittaminen säännöksessä mainituille alueille edellyttää, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei olisi muulla tavoin tarkoituksenmukaista. Lisäksi on oltava perusteltua syytä asettaa järjestyksenvalvoja kyseiselle alueelle (Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018.) Tämä tarkoituksenmukaisuusvaatimus liittyy perustuslain 124 §:ssä määriteltyihin edellytyksiin julkisen hallintotehtävän antamisesta yksityiselle toimijalle. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. (Perustuslaki 731/1999.)

Poliisin kykyä ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta alueilla on tarkasteltava huolellisesti. Vaikka yksityiset järjestyksenvalvojat ovat käytännössä vastanneet suurimmasta osasta esimerkiksi sairaaloiden järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä jo vuosien ajan, poliisin on kuitenkin arvioitava omat valmiutensa tapauskohtaisesti (Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018). Yksityisen turvallisuusalan vartiointiliike tekee hyvinvointialueen kohteissa tiivistä poliisin ja muiden viranomaisten kanssa ja hyvinvointialue voi tarvittaessa pyytää virka-apua viranomaiselta. Esimerkiksi potilaskuljetuksen turvaaminen kuuluu tällaisen virka-avun piiriin. (Mielenterveyslaki 1116/1990, 31§).

Poliisin myöntämässä luvassa määritellään järjestyksenvalvojen toimialue kyseiseen olevaan paikkaan ja tarvittaessa sen välittömään läheisyyteen. Lupa on voimassa enintään viisi vuotta,

ja siihen voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat koulutusta, voimankäyttövälineiden kantamista, toimialuetta sekä järjestyksenvälvojen sijoittelua ja lukumäärää (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015).

Tapahtumailmoitus tulee laatia vähintään tilanteista, jossa on tapahtunut kiinniotto tai tilanteessa on käytetty vartiointihenkilöstön toimesta voimakeinoja. Tapahtumailmoituksen tulee sisältää vartijan suorittamat toimenpiteet, havainnot ja tapahtumien kulku. Vartiointiliikellä on 2 vuoden säilytysvelvollisuus tapahtumailmoitusten osalta. Lain mukaan valvontaviranomaisilla ja vartiointipalveluiden toimeksiantajalla on oikeus saada kopio tapahtumailmoituksesta. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015.) Tapahtumailmoitus on yksityisen vartiointialan yrityksen raportoinnin peruskivi, mutta hyvinvointialueella on myös omia järjestelmiä, mihin esimerkiksi raportoida läheltä-piti tilanteet, työtaturmat ja vaaratilanteet.

Vartijalla tarkoitetaan henkilöä, jonka tehtäväksi on määritelty suorittaa vartioinnillisia työtehtäviä yksityisen vartiointiliikkeen työntekijänä. Tällaisia työtehtäviä ovat omaisuuden, tilojen ja kiinteistöjen vartiointi erikseen määritetyllä ja toimeksiantosopimukseen kirjatulla vartioimisalueella. Vartijan koulutus kuvataan erikseen omassa alaluvussa. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittelee, että vartijan tulee olla iältään 18-68-vuotias ja hänen tulee olla maineeltaan rehellinen ja luotettava sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan vartijaksi sopiva. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015.) Vartijoita käytetään sosiaali- ja terveysalan kohteissa esimerkiksi osastovartiointissa, piirivartiointissa ja lyhytkestoisissa kiinteistövartiointitehtävissä.

Sosiaali- ja terveysalan kohteissa toimii hyvinvointialueen palkkaamia vahtimestareita, jotka voivat olla heidän omaa henkilökuntaansa ja heidän alihankkijoidensa työntekijöitä. Heidät voidaan rinnastaa omavartiointipalveluihin, jotka lainsäädännön puitteissa saa toimivaltansa jokaisen kansalaisen omaavista oikeuksista tai varsinaisesti lain mukaisista anteeksiantoperusteista. Omavartiointipalvelu on omaisuuden tai henkilöiden suojaamista ilman taloudellista hyötyä ja se saa toimivaltansa kansalaisten yleisistä oikeuksista eikä se perustu vartijan tai järjestyksenvälvojan oikeuksiin. Tällaisia oikeuksia ovat hätävarjelu (Rikoslaki 39/1889 4 luku, 4 §), pakkotila (Rikoslaki 39/1889 4 luku, 5 §) ja itseapu (Pakkokeinolaki 806/2011 1 luku 5 §) sekä yleinen kiinniotto-oikeus. (Pakkokeinolaki 806/2011 2 luku 2 §)

## 2.2 Vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutus

Sisäministeriön muodostaman työryhmän luomassa taulukossa 1 on kuvattu yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimukset (Sisäministeriö 2023). Taulukko kuvaa alan erilaisia toimijoita, joilla on erilaiset peruskoulutusvaatimukset ja kertauskoulutusvaatimukset ja voivat kantaa erilaisia voimankäyttövälineitä työtehtävissään. Erilaiset vartiointihenkilöstön toimenkuvat ja toimivaltuudet voivat hämmentää palveluiden tilaajaa ja johtaa tilanteisiin, jossa kohteisiin tilataan vääränlainen palvelu. (Riikonen & Paasonen 2025).

Taulukko 1: Koulutusvaatimukset (Sisäministeriö 2023).

Tehtävä	Peruskoulutusvaatimus	Kertauskoulutusvaatimus	Huom!
Väliaikainen vartija	Väliaikaisen vartijan koulutus, kesto 40 h	Ei kertauskoulutusvaatimusta	Liikkeenluovutuksen yhteydessä ei koulutusvaatimusta (jolloin ei myöskään kaikkia toimivaltuuksia; väliaikaisella vartijalla ei oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen)
Vartija	Väliaikaisen vartijan koulutus + vartijan peruskoulutus, kesto yhteensä 120 h	Ei kertauskoulutusvaatimusta	
Järjestyksenvalvoja	Järjestyksenvalvojan peruskoulutus, kesto 40 h	Kertauskoulutus ennen uuden hyväksymisen hakemista, kesto 8 h	
Tilapäinen järjestyksenvalvoja	Ei koulutusvaatimuksia	Ei kertauskoulutusvaatimusta	Ei kaikkia järjestyksenvalvojan toimivaltuuksia eikä oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen
Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetettu järjestyksenvalvoja	Järjestyksenvalvojan ja vartijan koulutus (tai viimeksi mainitun sijasta vaihtoehtoisesti voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi)	Vastaava kertauskoulutusvaatimus kuin muillakin järjestyksenvalvojilla	

Järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutus tulee järjestää Lain yksityisistä turvapalveluista (1085/2015) sekä sen nojalla annetun sisäministeriön asetuksen vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinolon haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta (878/2016) mukaisesti. (Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018.) Poliisin ja rajavartiolaitoksen avuksi asetettavan

järjestyksenvalvojan (PRJV) tehtävissä toimivalla turvahenkilöstöllä tulee olla sekä vartijan, että järjestyksenvalvojan pätevyudet ja heidän tulee omata vaatimuksen mukaiset voimankäyttökoulutukset. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015).

Vartijan koulutus antaa pätevyyden toimia vartijana ja tarjoaa perustiedot turvallisuusalalla työskentelyyn sekä yksityistä turvallisuusalaa säätelevästä lainsäädännöstä. Koulutus antaa perusvalmiudet erilaisissa vartijan tehtävissä toimimiseen. Vartijakoulutuksen pituus on vähintään 120 oppituntia, joista väliaikaisen vartijan koulutus kattaa vähintään 40 oppituntia ja vartijakoulutus 80 oppituntia. (TE-palvelut 2024.)

Järjestyksenvalvojan peruskoulutus, jonka kesto on 40 oppituntia, tavoitteena on antaa osallistujille valmiudet toimia järjestyksenvalvojina. Peruskoulutuksen suorittamisen jälkeen on mahdollista hankkia lisäosaamista esimerkiksi järjestyksenvalvojan kaasusumuttimen (5 tuntia) ja teleskooppipatukan (5 tuntia) käyttäjäkoulutuksilla sekä järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutuksella. Lisäksi sosiaali- ja terveystalojen toimeksiantojen järjestyksenvalvojen tehtävissä hyödyllisiä lisäkoulutuksia ovat ensiapukoulutukseen liittyvät koulutukset. (Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018.) Vartiointihenkilöstö voi käydä myös turvallisuusalan ammattitutkinnon osaamisalan osatutkinnon, joka sisältää opetettavina asioina potilasturvallisuuden tukemista, väkivaltatilanteiden hallintaa ja yhteistyön perusteet hoitohenkilökunnan kanssa. (ePerusteet, 2025). Tämä koulutus ei ole pakollinen Sosiaali- ja terveysalan kohteiden järjestyksenvalvojille tai vartijoille, mutta monet hyvinvointialueet ovat lisänneet tämän turvallisuushenkilöstön osaamisvaatimukseen yksityisen turvallisuusalan toimijan kilpailutusvaatimuksiin.

### 2.3 Yksityisen turvallisuusalan toimeksiannot sosiaali- ja terveysalan toimipisteissä

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisella terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteellä tarkoitetaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa määriteltyjä toimipaikkoja. Näihin kuuluvat terveydenhuollon toimipaikat ja niiden erilliset toimipisteet, työvoimapoliittisia, opintopoliittisia tai sosiaalisia etuuksia käsittelevät virastot, kuten valtion ja kuntien virastot, sekä päihdehuolto-laissa tarkoitetut päihdehuoltoyksiköt ja niiden toimipisteet. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuitenkin laitostyyppiset yksiköt, joita ei voida pitää yleisinä paikkoina. Koulu- kodit ja lastensuojelulaitokset on rajattu säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, joten järjestyksenvalvoja ei voida asettaa tällaisiin paikkoihin. (Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018.)

Tuomas Riikosen ja Jyri Paasosen (2025) julkaiseman artikkelin mukaan vuonna 2017 voimaan tullut uudistettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki (1085/2015) sisällytti järjestykselain (612/2003) 22 §:n melkein muuttumatta uuteen, uudistettuun lakiin. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, jatkossa käytetään siitä lyhennettä LYTP, 1 momentin ,1 kohdan

mukaan järjestyksenvalvoja voidaan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, lukuun ottamatta koulukoteja ja lastensuojelulaitoksia, toimipisteen haltijan tekemästä hakeuksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että laki mahdollistaa järjestyksenvalvojan asettamisen ylläpitämään sairaalan järjestystä ja turvallisuutta. (Riikonen & Paasonen 2025.)

Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimialueita ei ole sinällään lainsäädännöllisesti rajattu, toteavat Tuomas Riikonen ja Jyri Paasonen (2025) artikkelissaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että kumpi tuli asettaa kohteisiin, järjestyksenvalvoja vai vartija. Lainsäädäntö ei ota huomioon terveyden- ja sosiaalialan kohteiden erityispiirteitä eikä tunnista kohteissa kaikkia yksityisen turvallisuusalan toimenkuvia. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuudet ovat ongelmallisia lainsäädännön kannalta ja kohteiden monimuotoisuus ja erityispiirteet jäävät laissa huomioimatta. (Riikonen & Paasonen 2025.)

Yksityisen vartiointialan yrityksen palveluita voidaan käyttää turvallisuutta lisäävänä elementtinä monissa sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Yleisimmin niitä käytetään esimerkiksi sairaalakokonaisuuksissa, jossa vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat tärkeitä elementtejä sairaaloiden päivittäiselle turvallisuudelle. (Riikonen & Paasonen 2025.) Psykiatrisissa hoitoyksiköissä vartijat voivat tukea hoitavaa henkilöstöä turvaamalla heidän turvallisuuttaan hoitotoimenpiteiden ajan. (Oikeusasiamies 2024). Ympäri vuorokautisen hoidon yksiköissä ja kotihoidon palveluissa vartiointipalveluita voidaan käyttää apuna toiminnan turvallisuushkiin varautumisessa, kuten uhkaavaan käytökseen tai väkivallan riskiin, jota kyseiset työtehtävät sisältävät. Palveluita käytetään erityisesti ilta- ja yöaikaan ja tilanteissa, joissa tiedetään potilaan olevan käytökseltään sellainen, jonka käytös voi aiheuttaa riskejä turvallisuudelle. (THL 2023). Erityisesti järjestyksenvalvojen palveluita käytetään päivystysyksiköissä ja ensiapuklinikoilla, jossa on suuri riski siihen, että turvahenkilöstö joutuu kohtaamaan tilanteita, jossa potilaat voivat olla päihteiden vaikutusten alaisia ja mahdollisesti aggressiivisia. (Riikonen & Paasonen 2025).

#### 2.4 Järjestyksenvalvojan oikeudet

Tässä aluvussa esitellään järjestyksenvalvojan oikeudet ja tarkastellaan niiden soveltuvuutta ja käytettävyyttä sosiaali- ja terveysalan vartiointikohteissa. Alaluku sisältää myös pohdintaa siitä, että miten nämä oikeudet vaikuttavat järjestyksenvalvojen toimintaan käytännön tasolla. Alaluvun alussa on kuvattuna järjestyksenvalvojan toimivaltaan liittyviä oikeuksia ja jäljempänä oikeuksia, jotka muodostuvat vartiointihenkilöstölle muiden lainsäädäntöjen kautta.

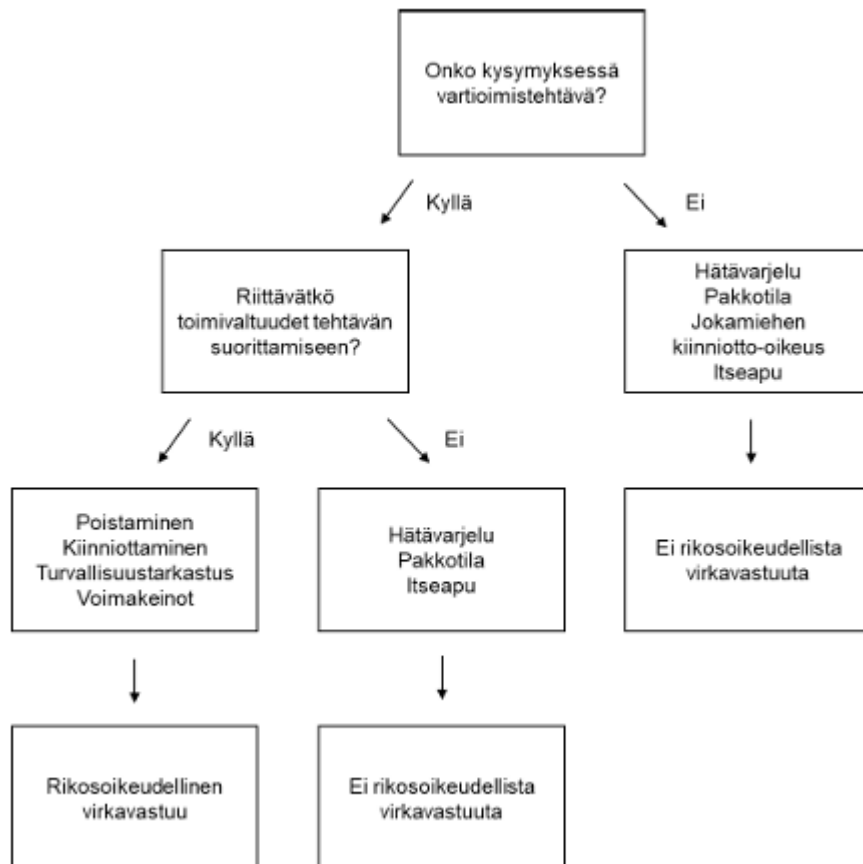
Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä, vaarantaa turvallisuutta, joko uhkaavasti esiintyen, meluamalla, väkivaltaisuudella taikka muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä tai oleskelee alueen yleisöltä suljetussa osassa ilmeisen oikeudettomasti. Jos paikalta poistaminen on

ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 42§.) Riikonen ja Paasonen (2025) kuvaavat artikkelissaan, että poistamis- ja kiinniotto-oikeudet ovat järjestyksenvalvojan perusoikeuksia, jotka antavat järjestyksenvalvojalle kyvyt järjestyksen ja turvallisuuden palauttamiseen toimialueellaan. (Riikonen & Paasonen 2025). Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvontatehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Järjestyksenvalvoja saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava. Kiinniotettu henkilö on viipymättä luovutettava poliisille. Jos poliisille luovuttaminen ei kohtuullisessa ajassa ole mahdollista, järjestyksenvalvoja voi kuitenkin poliisimiehen ja kiinniotetun suostumuksella jättää kiinniotetun luovuttamatta poliisille ja vapauttaa tämän viipymättä, jos rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja jos kiinniotetun henkilöllisyys on tunnettu tai kiinniotettu suostuu esittämään järjestyksenvalvojalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 42§.)

Järjestyksenvalvojalla on 42 §:n 2 momentissa tai 45 §:ssä tarkoitetun kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinniotettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilössä pidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 46§). Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut 46 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut esineet ja aineet. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen taikka jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty. Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan esitettyä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 47§.)

Jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, paikalta poistamisen, kiinniottamisen, 46 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tai 47 §:ssä tarkoitetun poisottamisen taikka pakenee kiinniottamista, järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi tai kiinniottamiseksi taikka tarkastuksen suorittamiseksi tai esineen ja aineen poisottamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 48§.)

Timo Kerttulan väitöskirjassaan vuonna 2010 esitetystä näkemyksestä kuvataan järjestyksenvalvojan ja vartijan lakiteknistä virkavastuuta niin, että sen on ehdottomasti rajoitettava sellaisiin tilanteisiin, joissa järjestyksenvalvojat ja vartijat puuttuvat yksipuolisesti toisen henkilön oikeushyveisiin. Hän toteaa, että rikosoikeudellisesta näkökulmasta järjestyksenvalvoja tai vartija tulisi rinnastaa virkamieheen, kun he käyttävät lain suomaa toimivaltuuttaan. Kuviossa 1 on esitetty järjestyksenvalvojen ja vartijoiden virkavastuut. (Kerttula 2010, 210).



Kuvio 1: Virkavastuu (Kerttula 2010, 210).

Riikosen ja Paasonen (2025) mukaan tavoiteltava päämäärä tulisi määritellä oikean suhteen sallittavista voimakeinojen haitoista. Aloitettuna tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet. (Riikonen & Paasonen 2015). Jos puolustuksessa on ylitetty hätävarjelu rajat (hätävarjelu liioittelu), tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos olosuhteet olivat sellaiset, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hyökkäyksen vaarallisuus ja yllätyksellisyys sekä tilanne muutenkin. (Rikoslaki 2003/515, 4 luku, 4 §).

Muun kuin edellä 4 §:ssä tarkoitetun, oikeudellisesti suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet. Jos oikeudellisesti suojatun edun pelastamiseksi tehtyä tekoa ei ole 1 momentin perusteella pidettävä sallittuna, tekijä on kuitenkin rangaistusvastausta vapaa, jos tekijältä ei kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon pelastettavan edun tärkeys, tilanteen yllätyksellisyys ja pakottavuus sekä muut seikat. (Rikoslaki 2003/515, 4 luku, 5 §.)

## 2.5 Nykytilanne toimintakentässä

Yleisesti turvallisuusalalla havaittuja haasteita on monia ja monet näistä liittyvät vahvasti vartijoiden ja järjestyksenvalvojen koulutukseen, kokemukseen ja niiden puutteisiin. Lyhyt koulutus muodostaa suuren ongelman; millä voitaisiin varmistaa, että vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat tehtäviensä tasalla haastavimmissa kohteissa, joissa pitää hallita monia lakitekniisiä näkökohtia ja pystyä toimimaan lainmukaisesti erittäin haastavissa tilanteissa. Päätös oikeasta toimintatavasta tulisi pystyä tekemään hyvin lyhyessä ajassa ja sen jälkeen päätöstä pitäisi vielä perustella oikeaksi. Sisäministeriö asetti työryhmän arvioimaan yksityisen turvallisuusalan nykytilaa ja kehittämistarpeita vuoden 2023 valitettavien tapahtumien jälkeen ja työryhmä toteaa loppuraportissaan, että riittävällä koulutuksella ja ohjauksella vallan väärinkäytön mahdollisuuden riskiä voidaan vähentää, mutta koulutuksen määrän lisääminen ei poista tätä riskiä kokonaan. (Sisäministeriö 2023).

Sisäministeriön muodostaman työryhmän käsityksen mukaan lakisääteisen koulutuksen tulisi antaa vahvat perusteet työtehtävien suorittamiselle. Heidän mukaansa koulutuksen jälkeistä työssäoppimista tulisi tukea jatkuvalla osaamisen kehittämällä erityisesti voimankäyttötaitojen osalta. Tämä voitaisiin heidän mukaansa toteuttaa luomalla koulutusmateriaalia oma-aloitteista opiskelua tukemaan. (Sisäministeriö 2023.)

Sisäministeriön asettama työryhmä pohti myös yksityisen turvallisuusalan koulutusten porrastamisesta niin, että porrastus tehtäisiin tehtäväperusteisesti. He totesivat, että tässä toimintamallissa voisi syntyä ongelmia, johtuen perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuudesta, joka on olemassa jokaisella vartijalla ja järjestyksenvalvojalla. Toinen esiin nousut seikka on, että porrastaminen voisi johtaa toiminnan valvonnan vaikeutumiseen ja voisi johtaa työntekijän toisiin työtehtäviin siirtymisen vaikeutumiseen. Koulutusvaatimuksissa on jo nyt porrastusta, joka on havaittavissa juuri PRJV:n osalta, jonka koulutusvaatimukseen kuuluvat sekä vartijan peruskoulutus ja järjestyksenvalvojan koulutus. (Sisäministeriö 2023.)

Työryhmä tunnisti monia rakenteellisia haasteita yksityisten turvallisuusalan yritysten toiminnassa. Työryhmän raportin mukaan yksityisen turvallisuusalan koulutusta, toiminnan ohjausta,

viranomais- ja yritysten sisäistä valvontaa tulisi kehittää ja parantaa, jotta turvallisuusalan työntekijöiden osaaminen ja soveltuvuus alan työtehtäviin voitaisiin varmistaa. Lisäksi työharjoittelun roolia tulisi korostaa ja vahvistaa, että turvallisuusalan toiminta ja toimintatavat saataisiin laadukkaammaksi sekä luotettavammaksi. (Sisäministeriö 2023.)

Turvallisuusalan ammattilaiseksi kehittyminen vaatii käytännön kokemusta, jota ei voi korvata pelkällä koulutuksella. Työhön perehdyttäminen ja työnopastus ovat keskeisiä tekijöitä turvallisen ja osaavan työyhteisön rakentamisessa. Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijän työtehtäviin, työolosuhteisiin ja turvallisiin työtapoihin. Erityisen tärkeää on perehdyttää työuraansa aloittavat työntekijät, jotta he voivat toimia turvallisesti ja tehokkaasti myös poikkeustilanteissa. (Työturvallisuuskeskus 2024.)

Yksityisen turvallisuusalan keskeinen haaste on alan palkkaus. Matala palkkataso suhteessa työn vaativuuteen ja riskeihin vaikuttaa suoraan alan vetovoimaan ja arvostukseen. Turvallisuusalan ammattiliiton mukaan alan työntekijät kohtaavat työssään uhkailua ja väkivaltaa, mutta palkka ei vastaa työn vaativuutta. Tämä johtaa siihen, että alalle hakeudutaan usein vain väliaikaisesti, ja kokeneet työntekijät siirtyvät muihin tehtäviin (Turvallisuusalan ammattiliitto 2021.)

Sosiaali- ja terveysalalla työpaikkaväkivalta on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastojen mukaan väkivaltatapaukset ovat lisääntyneet ja työpaikkaväkivallan määrä on lähes nelinkertaistunut vuosien 2005-2023 aikana. Sosiaalihuollon laitospalveluissa kasvu on ollut yli kolminkertainen. Tätä muutosta voidaan sanoa erittäin merkittäväksi. (Tapaturmavakuutuskeskus 2024.)

Etelä-Suomen sanomien julkaiseman artikkelin mukaan monissa tapauksissa työtapaturmatilastoihin kirjataan vain sellaiset väkivallasta aiheutuneet työtapaturmat, jotka johtavat terveydenhuollon toimenpiteisiin tai aiheuttavat sairauslomapoissaoloja. Suuri prosentti lieviä väkivaltatilanteita jää siten kirjaamatta ja ei eivät päädy tilastoihin. Kuitenkin tällaisilla tapahtumilla on merkittävä vaikutus sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden yleiseen turvallisuuteen ja työhyvinvointiin. (Etelä-Suomen Sanomat 2024.)

Sote-alan työntekijät kohtaavat väkivaltaa erityisesti psykiatrisissa yksiköissä, päivystyksissä ja ikäihmisten hoivayksiköissä. Väkivalta voi olla fyysistä (esim. lyömistä, tönimistä) tai henkistä (esim. uhkailua, häirintää). Työntekijät kokevat, että väkivallan uhka ei ole kaikilla työpaikoilla hallinnassa, ja ilmoituskäytännöt vaihtelevat suuresti. Tuoreimman työtapaturmatilastoinnin mukaan useimmin pahoinpidellyksi tulevat työtehtävissään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset sekä suojelu- ja vartiointipalveluiden työntekijät (Tehy 2025.)

Kevan vuonna 2018 tekemän tutkimuksen mukaan terveysalalla joka kolmas vastaaja ja sosiaalialalla 43 prosenttia vastaajista kertoi, että on kohdannut ja altistunut väkivaltaiselle

kohtelulle toistuvasti viimeisen vuoden aikana. Tutkimus osoitti sen tosiasian, että väkivallan kohtaaminen on yleistynyt ja on yleistä asiakastyössä. Väkivallan kohtaaminen vaikuttaa negatiivisesti työhyvinvointiin ja työn turvallisuuden tunteeseen (Keva 2018.)

Yksityisen turvallisuusalan henkilöstö ja näistä erityisesti vartijat sekä järjestyksenvalvojat kohtaavat sosiaali- ja terveysalan kohteissa kohtaavat työtehtävissään väkivaltaa omakohtaisesti tai välillisesti päivittäin. Kohdatut tilanteet voivat olla sanallista uhkailua tai jopa vakavimpia fyysisiä hyökkäyksiä turvallisuusalan henkilöstöä kohtaan. Asiasta tehdyn tutkimus toteaa, että vartijat ja järjestyksenvalvojat altistuvat väkivaltaisille tilanteille erityisesti hyvinvointialueiden päivystysyksiköissä, psykiatrisen hoidon yksiköissä ja päihdepalveluita tuottavissa yksiköissä. (Työsuojelurahasto 2023.)

Vuonna 2024 Suomessa kirjattiin yli 7 700 väkivallan aiheuttamaa työpaikkatapaturmaa, mikä on yli 1 500 tapausta enemmän kuin edellisvuonna. Kasvua edelliseen vuoteen oli yli 24 prosenttia. Yksityisen turvallisuusalan operatiiviset työntekijät kuuluvat riskialttiisiin ammattiryhmiin, ja heidän työturvallisuutensa vaatii turvallisuusalan yrityksiltä erityistä huomiota ja toimenpiteitä, jolla voidaan varmistaa heidän työturvallisuutensa. Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajia ennaltaehkäisemään väkivaltaa, mutta valvontatarkastusten mukaan monilla työpaikoilla ei ole riittäviä keinoja väkivallan hallintaan. Vartijoiden koulutus ja toimintamallit vaihtelevat yrityskohtaisesti, mikä vaikuttaa heidän kykyynsä suojata sekä itseään että muita sosiaali- ja terveysalan toimijoita (Työturvallisuuskeskus 2025.)

## 2.6 Oikeusasiamiehen kannanotot

Seuraavassa kappaleessa on esitelty oikeusasiamiehen kannanotot liittyen yksityisen turvallisuusalan yritysten toimintaan sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Nämä kannanotot nostavat myös esille haasteet lainsäädännön ja sen tulkinnan puutteellisuudessa. Selkeiden tulkintojen puutteellisuus aiheuttaa päivittäisen toiminnan haasteellisuutta palveluita tuottaville yksityisen turvallisuusalan yrityksille, joiden tulisi tuottaa palveluitaan lakiin ja sen tulkintoihin perustuen.

Oikeusasiamies käsitteli vuonna 2007 kantelun, jossa päihtynyt potilas oli suljettu lukittuun huoneeseen vartijan avustuksella Turun terveyskeskuksen päivystyksessä. Potilas koki toimenpiteen laittomana vapaudenriistona, ja oikeusasiamies totesi, että eristäminen ilman laissa säädettyä perustetta rikkoo perustuslain ja potilaslain määräyksiä. Hän painotti, että vartijoiden osallistuminen tällaisiin toimenpiteisiin ilman selkeää oikeudellista perustaa on ongelmallista ja vaatii tarkempaa ohjeistusta (Oikeusasiamies 2007.)

Oikeusasiamies selvitti vuonna 2013 yksityisten vartijoiden käyttöä Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaaloissa, joissa vartijoiden tehtäviin oli sisällytetty hoitotyöhön liittyviä toimintoja, kuten hoidossa avustaminen. Ratkaisussa todettiin, että tällainen toiminta ei kuulu

vartijoiden toimivaltuuksiin, ja se voi vaarantaa potilaan oikeusturvan. Oikeusasiamies suosittelee, että vartijoiden tehtävät ja toimivaltuudet määritellään selkeästi ja tarvittaessa säädetään lailla (Oikeusasiamies 2013a.) Oikeusasiamies on tiedotteensa mukaan toistuvasti korostanut, että mielisairaaloissa käytettävien vartijoiden toimivaltuudet ovat epäselviä ja voivat vaarantaa potilaiden, henkilökunnan ja vartijoiden oikeusturvan. Tiedotteen mukaan hän on esittänyt sosiaali- ja sisäministeriölle, että vartijoiden tehtävistä ja valtuuksista tulisi säätää selkeästi. Oikeusasiamiehen mukaan voimankäyttöön liittyvä ohjeistus on riittämätön, mikä voi johtaa oikeudellisesti ongelmallisiin tilanteisiin (Oikeusasiamies 2013b.)

Oikeusasiamies arvioi vuonna 2017 Kuopion yliopistollisen sairaalan menettelyä, jossa potilaan kuljetuksen turvallisuudesta vastasi yksityinen vartiointiliike. Ratkaisussa todettiin, että vartijoilla ei ole lainsäädännöllistä toimivaltaa osallistua potilaan kuljetukseen liittyviin turvallisuustehtäviin. Tällainen käytäntö voi vaarantaa potilaan oikeusturvan ja yksityisyyden, sillä vartijoiden rooli rajoittuu pääasiassa omaisuuden ja henkilökunnan suojaamiseen. Oikeusasiamies korosti, että potilasturvallisuutta ei voida taata ulkoistamalla tehtäviä, joihin ei ole selkeää laillista perustaa (Eduskunnan oikeusasiamies, 2017.)

Oikeusasiamies käsitteli vuonna 2022 kantelun, joka koski TYKS Riippuvuuspsykiatrian yksikön tilojen turvallisuuskäytäntöjä ja yksityisyyden suojaa. Kantelun mukaan potilaita hoidettiin tiloissa, joissa oli avoimet verhot ja hoito tapahtui näkyvillä alueilla, mikä koettiin yksityisyyttä loukkaavaksi. TYKS perusteli käytäntöjä turvallisuussyillä, kuten vartijan läsnäololla. Oikeusasiamies totesi, että vaikka vartijoiden läsnäolo voi olla perusteltua henkilökunnan ja potilaiden turvallisuuden takaamiseksi, se ei saa johtaa potilaan yksityisyyden tarpeettomaan rajoittamiseen. Vartijoiden tehtävät tulee rajata selkeästi, eikä heidän tule osallistua hoitotoimenpiteisiin tai valvoa potilaita hoidollisessa mielessä. Ratkaisussa korostettiin, että turvallisuustoimien tulee olla lainmukaisia, tarkoituksenmukaisia ja potilaan oikeuksia kunnioitavia (Eduskunnan oikeusasiamies, 2022.)

Oikeusasiamies käsitteli vuonna 2023 kantelun, jossa HUS:n sairaaloissa työskentelevä vartija kyseenalaisti käytännön, jossa vartijoita pyydettiin estämään potilaiden poistuminen tai noustamaan heitä takaisin hoitoyksikköön ilman suostumusta. Ratkaisussaan oikeusasiamies totesi, että vartijoiden tehtävät eivät saa sisältää hoitotoimenpiteitä tai hoidollista valvontaa, vaan niiden tulee rajoittua henkilökunnan fyysisen koskemattomuuden ja omaisuuden suojaamiseen. Hän korosti, että vartijoiden toiminta sairaalaympäristössä ei saa ylittää heille laissa säädettyä toimivaltaa (Oikeusasiamies 2023.)

Kaikki yllä mainitut haasteet muodostavat alan yleisimmät taustahaasteet, jolla on merkittävä sote-kohteissa tuotettaviin palveluihin ja henkilöstöön, jota yksityisen turvallisuusalan yritykset pystyvät kilpailukykyisesti palkkaamaan toimeksiantoihinsa. Todetut haasteet ovat moninaisia ja niiden ratkaiseminen vaatii yrityksiltä ja palveluiden tilaajilta hyvää

yhteisymmärrystä sekä laaja-alaista käsitystä toiminnan kokonaiskuvasta. Näihin haasteisiin olisi pyrittävä vastaamaan ja kehittämään toimintaa niin, että haasteet saataisiin hallintaan.

### 3 Menetelmät ja toteutus

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyössä käytettävät menetelmät ja niiden toteutustapa. Siinä annetaan myös rajaukset menetelmille ja skaalataan niiden toteutusta. Myös haastatteluiden laatu, määrä ja laatu sekä analysointi kuvataan tässä luvussa.

Opinnäytetyön menetelmien valinta oli keskeinen osa opinnäytetyön suunnittelua ja toteutusta. Valitut menetelmät olivat erityisen sopivia opinnäytetyön luonteen takia. Tapahtumailmoitukset ja niiden analysointi paljastivat päivittäisen toiminnan haasteet ja toteutetut asiantuntijahaastattelut tukivat ja paljastivat vielä lisää toiminnan haasteita.

Opinnäytetyössä pyrittiin kehittämään kohteen toimintatapoja ja vastaamaan havaittujen haasteiden ongelmiin ratkaisukeskeisesti. Tuottamalla oikeanlaisia toimintatapamalleja voidaan saada toimintaa parannettua ja kehitettyä sekä samalla varmistaa, että toteutetut toimintamallit ovat laillisesti oikeanlaisia.

#### 3.1 Menetelmien valinta ja niiden toteutusjärjestys

Lisäksi haastattelumenetelmä oli valittu tuottamaan laadullista asiantuntijatietoa käsitellyn aiheen nykytilasta ja haasteista. Haastattelun avulla voitiin kerätä ajankohtaista ja relevanttia tietoa suoraan asiantuntijoilta, mikä lisää kehittämistyön luotettavuutta ja syvyyttä. Tämä menetelmä mahdollisti myös laajemman näkökulman saamisen, sillä niin voitiin tavoittaa useita asiantuntijoita ja saada heidän näkemyksensä ja kokemuksensa mukaan kehittämistyöhön.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin laaja-alaisesti vuoden 2024 varrella kertynyttä raportointiaineistoa, mikä mahdollisti kattavan ja syvällisen laadullisen analyysin PRJV:n toiminnan haasteista ja ilmiöistä. Tämä aineisto tarjosi laajan pohjan, josta voitiin ammentaa tietoa ja ymmärrystä kehittämistyön kohteesta. Tästä materiaalista tehtiin laadullinen sisällön analyysi teemoittelemalla havaitut haasteet ja luomalla niistä teemataulukko, jonka perusteella voitiin myös muokata laadullisen analyysin jälkeen toteutettua haastattelua ja sen kysymyksiä paremmin vastaamaan kehittämistyön tarpeita.

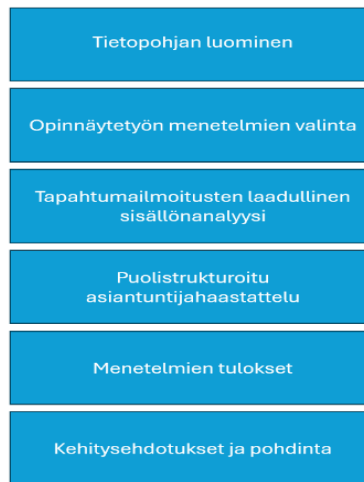
Laadullinen analyysi on tutkimusmenetelmä, jossa aineistoa tarkastellaan tulkitsevasti ja pyritään ymmärtämään ilmiöiden merkityksiä, rakenteita ja taustatekijöitä. Kun analyysin kohteena ovat vartiointiliikkeen tapahtumailmoitukset, kyseessä on dokumenttiaineistoon

perustuva laadullinen sisällönanalyysi, jossa aineistoa käsitellään systemaattisesti esimerkiksi koodaamalla ja teemoittelemalla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 117-118.)

Laadullinen sisällönanalyysi on menetelmä, jossa pyritään systemaattisesti pelkistämään, ryhmittelemään ja abstrahoimaan aineistosta esiin nousevia merkityksiä. Menetelmä soveltuu erityisesti dokumenttipohjaiseen aineistoon, kuten vartiointiliikkeen tapahtumailmoituksiin, joissa tutkitaan ilmiöiden sisältöä eikä määrällisiä suhteita. Tuomi ja Sarajärvi (2018) määrittelevät sisällönanalyysin prosessiksi, jossa aineistoa käsitellään vaiheittain: ensin pelkistetään havaintoja, sitten ryhmitellään samankaltaisuuksia ja lopuksi muodostetaan abstrahoituja käsitteitä tai teemoja (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 117-118.)

Menetelmät toteutettiin tietyssä järjestyksessä parhaan mahdollisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Ensin suoritettiin tapahtumailmoitusten analysointi, jonka avulla saatiin tapahtumailmoituksissa havaittavat haasteet toiminnassa kartoitettua. Näihin haasteisiin perustuen, suoritettiin valitulle kohderyhmälle haastattelut, joissa syvennyttiin tapahtumailmoitusten analysoinnissa todettuihin haasteisiin.

Valituilla menetelmillä saatiin kattava kuva toiminnan haasteista ja näiden havaittujen seikkojen pohjalta voitiin luoda toiminnan parantamishdotukset. Menetelmät on valittu niiden toteuttamiskelpoisuuden ja soveltuvuuden takia tähän opinnäytetyöhön. Menetelmät antavat kattavan kuvan haasteiden nykytilasta, ensimmäinen saatavilla olevan aineiston perusteella ja toinen toiminnan asiantuntijoiden asiantuntijuuden pohjalta. Näistä saatiin muodostettua kokonaiskuva, jonka perusteella voitiin toteuttaa laaja kartoitus sosiaali- ja terveysalan kohteilla piilevistä järjestyksenvalvojien toiminnan haasteista. Tämän kartoituksen pohjalta luotiin kehittämishdotukset toiminnan parantamiseksi ja selkeyttämiseksi. Menetelmät osoittautuvat erittäin hyödyllisiksi ja niillä pystyttiin pureutumaan laajasti järjestyksenvalvontatoiminnan haasteisiin sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Myös valittu toteutusjärjestys tuotti parhaimman saatavilla olevan kuvan haasteista. Aineiston analyysin perusteella tarkennettiin ja muutettiin haastattelussa käytettyjä kysymyksiä ja pystyttiin saamaan haastatteluista enemmän irti laajakantaisina vastauksina sekä ammentamaan substanssiosaamista haastatelluilta asiantuntijoilta. Kuviossa 2 on kuvattuna opinnäytetyön etenemisjärjestys ja toteutetut työvaiheet.



Kuvio 2: Opinnäytetyön työvaiheet

### 3.2 Tapahtumailmoitusten analysointi

Laadullisessa kehittämistyössä aineiston analyysi on tiiviisti kytköksissä aineiston hankintaprosessiin. Kehittämistyön tekijän rooli, joka laadullisessa kehittämistyössä toimii instrumenttina, käynnistää samalla aineiston analyysin. Tekijän esiymmärrys vaikuttaa aina aineiston hankintaan, ja tämä vaikutus ulottuu väistämättä myös aineiston analyysiin. Tekijän on tärkeää tunnistaa ennakkoon omien tietojensa ja uskomustensa luonne ja sisältö aiheeseen liittyen. Laadullisen aineiston analysointi etenee usein kahdesta näkökulmasta käsin aineiston hankinnan jälkeen. Ensimmäiseksi tekijä pyrkii lukemaan aineistoa toistuvasti ja etsimään vihtejä, jotka voisivat ohjata aineiston ryhmittelyä teemoihin, luokkiin tai kategorioihin. Toiseksi tekijä hankkii lisätietoa aiheesta tutkimalla erilaisia teorioita ja tutkimuksia, jotka vaikuttavat siihen, millaisia kategorioita hän etsii tutkimuksestaan. Aineiston analyysin laatu riippuu tutkijan kyvystä tulkita ja ymmärtää kohteen ilmiöitä. Analyysin tavoitteena on kuvata, tulkita ja ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa asiaa. Aineiston kuvailu on keskeistä, koska tutkija ei esitä vain faktoja, vaan avaa lukijalle kontekstin, jossa hänen kuvaamansa aihe ilmenee. (Juuti & Puusa 2020, luku IV.)

Tapahtumailmoitusten analysoinnin rajaukset muodostuivat toimeksiantajan kanssa käytyjen keskusteluiden ja muista lähteistä havaittujen toiminnan haasteiden perusteella. Näillä rajoituksilla voitiin käsitellä suurta määrää tietoa, jota koko vuoden tapahtumailmoituksista kertyi. Rajaus oli erittäin tärkeä elementti kehittämistyön onnistumisen kannalta.

#### 3.2.1 Laadullisen aineiston sisällönanalyysi työvaiheena

Empiirisen laadullisen kehittämistehtävän aineisto koostuu tutkittavien henkilökohtaisesta kuvastuksesta työn kohteena olevasta kokonaisuudesta. Laadullisen kehittämistyön yhteydessä

tutkijan on valittava rajattu ja kapea ilmiö, jotta siitä voidaan tuottaa kattava ja perusteellinen kuvaus. Laadullinen aineisto voi olla monimuotoista, kuten kenttämuistiinpanoja, äänitteitä, videoita tai valmiista aineistosta tehtyjä muistiinpanoja. (Juuti ym. 2020, luku IV.)

Laadulliselle kehittämistyölle on ominaista aineiston kerääminen useassa vaiheessa ja usein rinnakkain eri menetelmin, mikä tarkoittaa, että analyysiä tehdään läpi koko opinnäytetyön prosessin. Tekijällä on aktiivinen rooli koko prosessin ajan. Havainnot puretaan osiin ja niitä arvioidaan kriittisesti esitiedon valossa. Tekijä tulkitsee havainnot ja pyrkii ymmärtämään kokonais kuvan, yhdistäen havaintoja ja johtolankoja. Yksittäisinä oletuksina johtolangat voivat olla epävarmoja, mutta yhdistettyinä ne voivat muodostaa perustellun ja uskottavan kokonaisuuden. Kerätty aineisto pilkotaan valitun menetelmän mukaisesti, jonka jälkeen tutkija tekee aineiston pohjalta synteesejä ja kokoaa sen uudelleen. Tämän jälkeen tekijä esittää johtopäätöksiä uudelleen kootusta aineistosta raportissaan. (Juuti ym. 2020, luku IV.)

Aineistona käytettiin vartiointiliikkeen tuottamia tapahtumailmoituksia toimeksiantajan luvalla. Tapahtumailmoituksia analysoitiin vuoden 2024 osalta ja niistä kerättiin järjestyksenvalvojien kohtaamat haasteet päivittäisessä toiminnassa ja nämä kerättiin määrälliseen taulukkoon sekä tarkasteltiin niitä yksittäisinä tapahtumina. Tapahtumista tehtiin koonti ja analyysi samankaltaisten tapahtumien toistumisen selvittämiseksi ja myös valittiin selkeät yleisimmät ja haastavimmat tapahtumat toiminnan kehittämisehdotusten kohteiksi. Tapahtumailmoitusten tapahtumat kerättiin raportointijärjestelmästä ottamalla rajaaviksi teemoiksi tapahtumia, jotka aiheuttavat yleisesti haastetta järjestyksenvalvojan toiminnalle jo lähteistä havaittujen haasteiden perusteella sekä toimeksiantajan kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella. Myös vapaat tekstikentät näistä tapahtumista kerättiin tiedostoon. Tiedostoon kerätyi 500 sivua raportointidataa. Käytetyistä ja havaituista teemoista luotiin taulukko 2, joka näkyy alla kuvattuna. Näitä teemoja käytetään myös jatkossa apuna analyysin tulosten esittelyssä.

Taulukko 2: Sisällönanalyysin teemat

#### **Tapahtumailmoitusten analysoinnissa käytetyt teemat**

Raportoinnin vaikeus ja raportointijärjestelmän sekavuus sekä vääränlainen raportointi
Järjestyksenvalvojien Laillisten toimivaltaisten toimenpiteiden riittämättömyys ja lainsäädännön puutteellisuus
Toimivaltuuksien ymmärtämisen puutteet järjestyksenvalvojien ja hoitavan henkilökunnan välillä
Vääränlaiset toimenpiteet järjestyksenvalvojan toimesta
Potilaiden turvaeristys ja siitä johtuva turvallisuustarkastus sekä sen laillinen toimivalta
Potilaiden poistumisen estäminen sairaalakohteissa
Järjestyksenvalvojien erityisen koulutuksen puute sosiaali- ja terveysalan kohteissa

Taulukossa 2 näkyvien teemojen mukaisesti tapahtumailmoituksista kerättiin haasteellisia tapahtumia, joita esitellään työn tulokset luvussa. Näistä tehtiin erillinen tiedosto ja luotiin vielä toinenkin taulukko, jossa näkyvät järjestyksenvalvojan toiminnalle kriittiset

tapahtumat, joissa aineiston mukaan on suurin mahdollisuus haasteellisiin tapahtumiin. Tämä taulukko on nähtävillä työn tulokset luvussa.

### 3.2.2 Analyysin tavoitteet

Laadullisen aineiston analyysin päämääränä on luoda aineistosta merkityksellinen kokonaisuus, jonka avulla voidaan tuottaa perusteellinen ja rikas tulkinta sekä tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta aiheesta. Raportissa tekijä pyrkii tarjoamaan selkeän ja ymmärrettävän kuvauksen prosessin eri vaiheista. Analyysivaiheessa aineistoa voidaan eritellä, tiivistää ja luokitella, kun taas synteysvaiheessa tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva aineistosta ja esittää opinnäytetyön kohde uudesta näkökulmasta. Aineiston analyysin päämäärä laadullisessa tutkimuksessa on saavuttaa onnistuneita tulkintoja. Jos raportti jää pelkästään kuvauksen tasolle, on vaara, että tutkija käsittelee tutkimuksen yksityiskohtia merkityksiltään samanarvoisina, mikä voi johtaa virheellisiin johtopäätöksiin. On tärkeää, että tekijä vie analyysiprosessin niin pitkälle, että hän voi kertoa aineiston yksittäistapauksista ja esittää niistä laajempia havaintoja. (Juuti ym. 2020, luku IV.)

Aineiston analyysin ja toteutettujen haastatteluiden perusteella luotiin kokonaiskuva järjestyksenvalvojan haasteista hyvinvointialueen kohteilla. Tämän kokonaiskuvan kautta ehdotettiin toimeksiantajalle haasteisiin vastaavia kehittämisehdotuksia järjestyksenvalvojan päivittäiseen toimintaan. Näitä kehittämisehdotuksia esitellään työn tulokset luvussa.

### 3.3 Haastattelut

Opinnäytetyössä käytettiin puolistrukturoitua asiantuntijahaastattelua, joka soveltuu hyvin tilanteisiin, joissa halutaan kerätä tietoa tietyistä ennalta määritellyistä teemoista, mutta samalla antaa haastateltaville tilaa tuoda esiin omia näkemyksiään ja kokemuksiaan. Puolistrukturoitu haastattelu yhdistää sekä strukturoitujen että avoimien haastattelujen piirteitä, ja sen avulla voidaan tavoittaa syvällistä ja vivahteikasta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Menetelmässä haastattelun runko on etukäteen suunniteltu, mutta kysymysten järjestystä ja muotoa voidaan muokata tilanteen mukaan (Hirsjärvi & Hurme 2022, 43-47.)

Haastattelu on laadullinen menetelmä, jota käytetään aineiston keräämiseen standardoitujen haastattelukysymysten avulla. Tämä menetelmä edellyttää, että kaikilta vastaajilta esitetään identtiset kysymykset samassa järjestyksessä ja muodossa. Vastaajat lukevat kysymykset itse ja tarjoavat vastauksensa, mikä mahdollistaa tiedonkeruun henkilökohtaisista näkemyksistä, asenteista, ominaisuuksista tai käyttäytymisestä. Haastattelut soveltuvat erityisesti tilanteisiin, jossa kehittämistyön aihealue on spesifi ja haastattelun kysymykset ovat rajattua aihealueeseen ja antavat täsmällisen kuvan haasteista. (Vilkkä H. 2007,29.)

Haastattelussa on erityisen tärkeää huomioida, että minkälaisia kysymyksiä haastattelussa käytetään. Usein haastattelussa käytetään muotona informoitua lomakehaastattelua ja kehityksen tekijä voi esittää vastaajille lisäkysymyksiä. Tekijä voi myös tavata haastateltavat henkilökohtaisesti haastattelun suorittamiseksi. Tällaisissa tilanteissa haastattelun tekijä kertoo ja kuvailee kehittämistyön tarkoitusta ja tavoitetta haastateltaville. (Vilka H. 2007,29.)

Opinnäytetyössä toteutettiin haastattelut haastattelemalla asiantuntijoita, joita ovat PRJV työtehtäviä tekevät yksityisen vartiointialayrityksen kokeneet työntekijät ja hyvinvointialueen vartiointipalveluiden koordinoinnista vastaavat hyvinvointialueen asiantuntijat. Nämä asiantuntijaryhmät kohtaavat järjestyksenvalvonta toiminnan haasteita päivittäin omassa työssään joko suoraan tai välillisesti. Haastattelut toteutettiin kesäkuun 2025 aikana. Taulukossa 3 on kuvattuna haastateltavien tittelit, josta saa kokonaiskuvan minkälaista asiantuntijaryhmää haastatteluissa käytettiin.

Taulukko 3: Haastateltavien tittelit

Haastateltavien tittelit
VARHA:n Turvallisuussuunnittelija
VARHA:n Turvallisuuspäällikkö
VARHA:n Kouluttaja
VARHA:n vahtimestarien esihenkilö
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Vuoro-esihenkilö
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Vuoro-esihenkilö
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen kohde-esihenkilö
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen kohde-esihenkilö
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Ylivartija
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Ylivartija
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Ylivartija
Yksityisen turvallisuusalan yrityksen Työntekijä

Asiantuntijahaastattelut toteutettiin kehittämistyössä tarvittavan tiedon keräämiseksi ja haastatteluiden perusteella päästiin kokonaiskuvaan tehtäväkentän haasteista ja niiden nykytilasta. Haastattelu toteutettiin liitteenä olevan kysymyslistausta hyväksikäyttämällä. Haastateltaville henkilöille lähetettiin kysymyslomake (liite 1) etukäteen sähköpostilla ja niiden vastaukset ja saadut palautteet kerättiin heiltä henkilökohtaisesti TEAMS-sovelluksessa toteutetulla tallennetulla haastattelulla. Tapahtumailmoitusten sisällönanalysissä havaittujen haasteiden pohjalta muutettiin kysymyslomaketta vastaamaan paremmin teemoittelua, joka luotiin tapahtumailmoitusten haasteiden perusteella.

Haastatteluita suoritettiin neljä kappaletta hyvinvointialueen turvallisuusasiantuntijoille ja kahdeksan kappaletta VARHA:n kohteessa toimiville järjestyksenvalvojoille tai esihenkilöille. Haastattelut suoritettiin TEAMS-sovelluksen avulla. Kysymysten vastauksista tehtiin koonti, jota analysoitiin yleisimpien haasteiden kartoittamiseksi ja tässä koonnissa ei näy vastaajien

tietoja eli koonti on anonyymi. Vastausten analyysi koottiin osaksi opinnäytetyötä ja tulokset annettiin myös toimeksiantajan käyttöön. Näiden koottujen haasteiden ja analysoitujen tapahtumailmoitusten aineiston perusteella muodostettiin parannusehdotukset toiminnan kehittämiseksi. Toimeksiantajan kanssa sovitun mukaisesti haastateltavia käsiteltiin vain kirjaintunnisteilla, että heidän henkilöllisyytensä ei paljastu haastatteluvastauksista.

#### 4 Työn tulokset

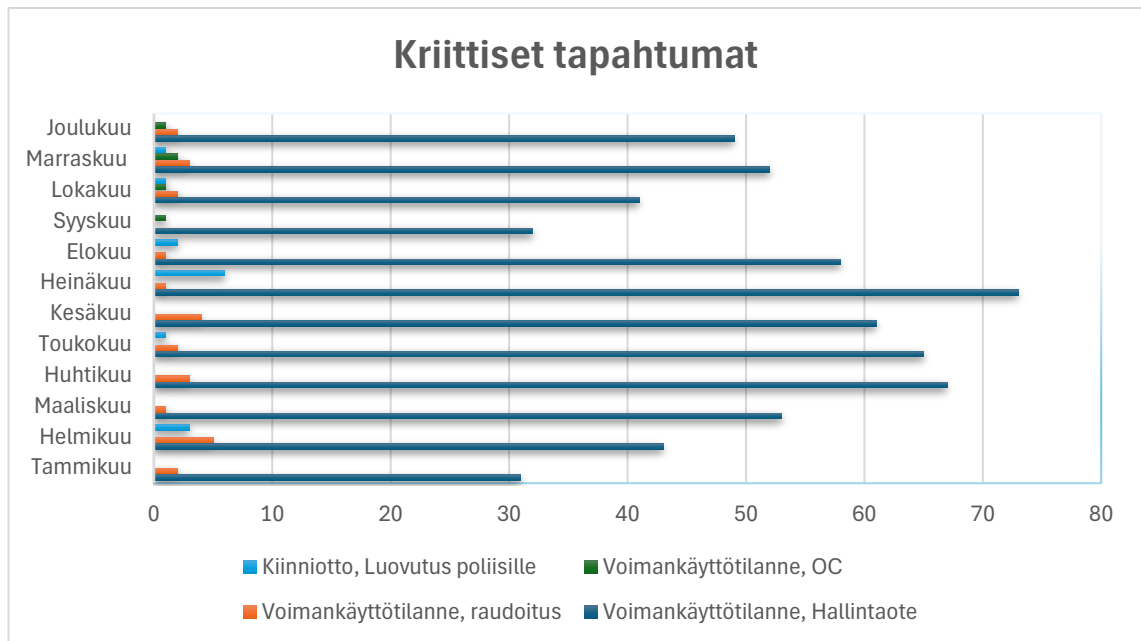
Seuraavassa luvussa kuvataan aineiston analyysin tulokset seikkaperäisesti ja nostetaan esiin materiaalista analyysin tuloksena esille nousseet järjestyksenvalvojatoiminnan haasteet raportoiduissa tapahtumailmoituksissa. Työn tulokset luku on jaettu aineiston analyysin tuloksiin, haastatteluiden tuloksiin ja kehittämissuhteisiin. Työn tuloksien esittelyssä käytettiin apuna jo aineiston analyysin avuksi luotuja teemoja ja havaitut haasteet esiteltiin niiden kautta. Myös kehitysehdotukset esiteltiin teemojen kautta.

##### 4.1 Aineiston analyysin tulokset

Aineiston analyysin kohteeksi otettiin vuoden 2024 vartiointiliikkeen hyvinvointialueelle tuottamat tapahtumailmoitukset. Näistä kerättiin dataa ensin teemoittelemalla vartiointiliikkeen omassa raportointiohjelmassa haasteellisimmat tapahtumat ja niistä vuosi ja kuukausitasolla erilaisten tapahtumien esiintyminen määrällisesti sekä tapahtumien tarkat kuvaukset.

Kerättyä materiaalia kertyi yli 500 sivua, josta rajaamalla saatiin 18 sivua erilaisia haasteellisia tilanteita kerättyä. Näistä esimerkkitapahtumista vertailemalla saatiin esiin suurimmat tapahtumailmoituksissa esiintyvät haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Alla olevissa kappaleissa tullaan kuvaamaan nämä aineiston analyysissä havaitut haasteet. Alla olevassa taulukossa on kuvattuna järjestyksenvalvontatoiminnan haasteiden kannalta kriittiset tapahtumat ja tämä antaa myös kokonaiskuvaa paljonko tällaisia tapahtumia on tapahtunut vuositasolla.

Taulukko 4: Kriittiset tapahtumat



Aineiston tulokset esitellään teemataulukon mukaisesti ja tulosten esittelyjärjestys seuraa taulukon järjestystä. Teemoiksi valikoituivat aineiston sisällönanalyysin perusteella raportoinnin vaikeus ja raportointijärjestelmän sekavuus sekä vääränlainen raportointi, järjestyksenvalvojien toimivaltaisten toimenpiteiden riittämättömyys ja lainsäädännön puutteellisuus, Toimivaltuuksien ymmärtämisen puutteet järjestyksenvalvojien ja hoitohenkilökunnan välillä, Vääränlaiset toimenpiteet järjestyksenvalvojien toimesta, Potilaiden turvaeristys ja siitä johtuvat turvallisuustarkastukset ja niiden laillinen toimivalta, potilaiden poistumisen estäminen sairaalakohteissa sekä järjestyksenvalvojien erityisen koulutuksen puute sosiaali- ja terveystieteiden kohteissa. Näistä hahmottuu haasteiden kokonaiskuva järjestyksenvalvojien toiminnassa.

Vartiointiliikkeen toimittama raportointityökalu on osoittautunut haastavaksi käyttää järjestyksenvalvojien toimesta. Tämä näkyy selkeästi analysoidussa aineistossa niin, että tietyt tapahtumat on raportoitu ristiriitaisesti tai ei ole osattu käyttää oikeaa tapahtumakategoriaa, joka kuvaisi tapahtumia, jotka ovat havaittavissa kuitenkin tapahtuman tarkoissa kuvauksissa. Tämä haaste muodostaa myös lisähaasteita, kun tapahtumailmoitusmateriaalista luodaan statistiikkaa, joka vääristyy suuresti, kun käytetään väärää tapahtumakategoriaa. Haaste kertaantuu, kun vartiointiliikkeen tulisi pystyä muodostamaan näistä tilastoista lakisäätien vuosi-ilmoitus viranomaiselle. Datan ollessa vääristynyttä myös vuosi-ilmoitukset saattavat sisältää virheellistä tietoa tapahtumien määrästä.

Raportointijärjestelmän rakenteiden laajuus ja sekavuus aiheuttavat haasteista yksittäisille järjestyksenvalvojille. Johtuen siitä, että raportointijärjestelmä kattaa kaikki mahdolliset vartiointiliikkeen tuottamat palvelut ja kohteet, voi järjestyksenvalvoja epähuomiossa valita

samanlaisen raportointitapahtuman, mitä on hänen sairaalakohteellansa, mutta tämä raportointitapahtuma sijaitseekin jonkin muun kohteen raportoinnin tapahtumissa, jolloin raportointi ei näy kohteen koontiraportoinnissa. Tämä vääristää kohteen raportoinnin dataa merkittävästi, jos raportoiva asia on esimerkiksi välineellinen voimankäyttötilanne, joka tulisi myös olla viranomaisille annettavassa vartiointiliikkeen vuosi-ilmoituksessa. Dataa käytetään myös vartiointipalveluiden tarpeen arvioinnissa, joten merkittävien tapahtumien puuttuminen statistiikasta voi pahimmillaan aiheuttaa väärienlaisen vartiointipalveluiden tarpeen arvioinnin. Nämä haasteet tulivat esiin keskusteluissa toimeksiantajan ja palveluntuottajan välillä.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ovat lakiteknisesti samat kaikissa PRJV kohteissa. Tämä aiheuttaa haasteita tilanteissa, joita syntyy vain sairaalaolosuhteissa ja jotka ovat spesifisiä vain sairaalakohteympäristölle. Poisto-oikeus ja kiinniotto-oikeus potilaan osalta. Näitä on kuvattu yksityiskohtaisemmin alla olevissa kappaleissa. Järjestysvalvontatoiminta sosiaali- ja terveysalan kohteissa vaatii ehdottomasti omia, spesifisiä lisäyksiä ja täsmennyksiä lainsäädäntöön, jotta järjestyksenvalvojan vastuut, velvollisuudet ja valtuudet ovat linjassa kohdatavien haasteiden kanssa. Analysoitavasta aineistosta havaittu haasteita tilanteissa, jossa järjestyksenvalvoja joutuu itse tulkitsemaan lainsäädännön riittävyttä tarvittaviin toimenpiteisiin ja jopa turvautumaan käyttämään toimenpiteiden perusteena jatkuvasti hätävarjelua tai pakkotilaa tilanteissa, jotka ovat säännöllisiä järjestyksenvalvojan työtehtäviä.

Analysoidusta aineistosta käy ilmi, että joissain tilanteissa järjestyksenvalvojen työtehtävät, valtuudet, vastuut ja velvollisuudet eivät ole hyvinvointialueen hoitohenkilöstön tarkassa tiedossa. Tilanne voi johtaa tilanteisiin, jossa hoitohenkilökunta pyytää järjestyksenvalvojaa tekemään sellaisia toimenpiteitä, joita eivät sisälly heidän toimivaltuuksiinsa. Analysoitavassa materiaalissa tämä korostuu esimerkiksi tilanteissa, jossa potilas tulisi laittaa hänen oman turvallisuutensa tai hoitotoimenpiteiden takia magneettivoihin, jolla hänet kiinnitettäisiin potilassänkyyn. Tällainen tilanne on hoitotoimenpide ja järjestyksenvalvojan tulisi kohdistaa potilaaseen fyysistä voimankäyttöä vain silloin kun hän uhkaa välittömästi hoitohenkilökunnan tai muun osallisen fyysistä turvallisuutta. Hoitohenkilökunta voi nähdä tilanteen eri lailla kuin järjestyksenvalvoja jos heillä ei ole tietoa ja koulutusta järjestyksenvalvojan toimivaltuuksista. Edellä kuvattuja tilanteita löytyi analysoiduista tapahtumailmoituksista paljon ja tämä voi johtaa suurinkiin ongelmiin lakiteknisesti.

Analysoidusta materiaalista nousee esille tapauksia, jossa voidaan todeta järjestyksenvalvojan toimineen väärienlaisesti, johtuen joko vääristä ennakkotiedoista, vääristä tilanteen tulkin-  
nasta tai väärienlaisesta pyynnöstä hoitohenkilökunnan osalta. Näiden syiden takia järjestyksenvalvoja ryhtyy tekemään väärienlaisia toimenpiteitä, jolloin toimenpiteet laillisuus vaarantuu. Tällainen voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa potilas tulisi pakkolääkittää ja potilas osoittaa passiivista vastarintaa hoitotoimenpidettä kohtaan. Hoitohenkilökunnan pyytäessä avustusta hoitotoimenpiteeseen, joutuu järjestyksenvalvoja tilanteeseen, jossa on riski

siihen, että hän ylittää omat toimivaltuutensa. Tilanteessa hoitohenkilökunnan pyyntö ja järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ovat pahasti ristiriidassa.

Analysoidusta materiaalista ei löydy esimerkkejä tilanteesta, jossa järjestyksenvalvojat olisivat omista motiiveistaan ylittäneet omien toimivaltuuksiensa rajat ja toimineet täysin mielivaltaisesti tilanteissa. Potilaiden laittaminen turvaeristykseen oman turvallisuutensa takia on täysin hoidollinen toimenpide ja järjestyksenvalvojan rooli on vain turvata hoitohenkilökunnan ja potilaan turvallisuutta kyseisissä tilanteissa. Järjestyksenvalvojien lailliset toimivaltuudet eivät riitä potilaiden turvaeristykseen.

Haasteena järjestyksenvalvojan toiminnalle tilanteissa ovat tilanteet, jossa hoitohenkilökunta pyytää heitä tekemään toimenpiteitä, jotka eivät ole heidän toimivaltuuksiensa rajoissa. Turvaeristykseen laittamisen yhteydessä potilaalle suoritettava turvallisuuseristys tulee tehdä hoitohenkilökunnan toimesta ja järjestyksenvalvoja on tapahtumassa läsnä vain turvaamassa hoitohenkilökunnan turvallisuutta. Analysoiduista tapahtumailmoituksista nousee esiin tapauksia, joissa järjestyksenvalvojan toteuttamat toimenpiteet ylittävät heidän valtuutensa ja he toteuttavat ne hoitohenkilökunnan pyynnöstä. Tämä muodostaa merkittävän haasteen järjestyksenvalvojan toiminnassa.

Analysoinnin kohteena olleista tapahtumailmoituksissa on tapahtumia, jossa järjestyksenvalvoja pyydetään hoitohenkilökunnan toimesta estämään potilaiden poistuminen osastolta, kun potilas on tahdonvastaisessa hoidossa sairaalassa. Tämän toimenpiteen laillisuus perustuu täysin hoitohenkilökunnalta saatavaan tietoon ja sen perusteella järjestyksenvalvoja lähtee toteuttamaan toimenpidettä. Jos edellä kuvattu tilanne ei ole kysymyksessä potilaan poistumisessa, niin hän oikeutettu poistumaan sairaalasta omasta tahdostaan. Sosiaali- ja terveysalan kohteet ovat julkisia kohteita, joihin sisäänpääsyä tai poistumista yleisistä tiloista ei ole rajoitettu. Järjestyksenvalvoja voi estää häntä poistumasta vain silloin kun kysymyksessä ei ole yllä mainittu esimerkkitalanne tai potilas on vaaraksi itselleen tai muille poistuessaan sairaalasta. Tällaisissa tilanteissa järjestyksenvalvojan tulee suorittaa toimenpide suurimmalta osin perusteen pakkotilaan tai hätävarjeluun.

Järjestyksenvalvojille ei ole lakisääteistä koulutusta, jossa käytäisiin läpi sosiaali- ja terveysalan kohteiden erityishaasteet ja toimintaympäristö. Turvallisuusalan ammattitutkinnossa on valittavana valinnainen sosiaali- terveydenhuollon toimipisteiden turvallisuusvalvonta moduuli, jonka laajuus on 50 osaamispistettä (Turun ammatti-instituutti 2025). Tämä ei siis ole pakollinen järjestyksenvalvojille, jotka työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollon kohteissa.

Syventävän koulutuksen puute näkyi analysoiduissa tapahtumailmoituksissa erityisesti raportoinnin laadun puutteissa, koska järjestyksenvalvojat eivät mahdollisesti kykene luomaan raportteja ottaen huomioon kohteiden erityispiirteet tai kirjata raportteihin kaikkia

toimenpiteisiin vaikuttaneita seikkoja. Koulutuksen puute näkyi tapahtumailmoituksissa myös väärinä toimenpiteinä ja haasteina ymmärtää järjestyksenvalvojan toimivaltuuksien rajoja sekä sovittamisena erityisesti sosiaali- ja terveysalan kohteisiin.

#### 4.2 Haastatteluiden tulokset

Haastatteluihin osallistui 12 kappaletta asiantuntijoita. Haastateltavat olivat joko hyvinvointi-alueen työntekijöitä tai vartiointipalveluita tuottavan yksityisen vartiointiliikkeen palveluksessa. Heidän taustansa vaihteli kokeneesta työntekijästä lähiesihenkilöstöön ja aina tilaajan turvallisuuspäällikköön. Henkilöt omaavat pitkän työuran sosiaali- ja terveysalan turvallisuustehtävissä. Haastattelut olivat kestoltaan noin tunnin mittaisia ja niissä käytettiin tukena liitteenä olevia kysymyksiä. Haastateltavat henkilöt saivat lisäksi lisätä vapaasti esille nostettavia asioita haastattelun loppuvaiheessa.

Haastatteluiden tuloksena saatiin kerättyä suuri määrä järjestyksenvalvojen toiminnassa esiintyviä haasteita, joita tullaan kuvaamaan seuraavissa kappaleissa käyttäen myös suoria lainauksia haastateltavien vastauksista. Haastatellut asiantuntijat saivat myös esittää omasta mielestään tarvittavia parannusehdotuksia järjestyksenvalvojen haasteiden minimoimiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Haastattelumateriaali korjattiin kielioppivirheiden osalta käyttämällä apuna Microsoft Co-pilot tekoälyohjelmaa. Ohjelmaa käytettiin myös apuna myös yhteenvedon tekemisessä ja haastattelumateriaalin anonymisoinnissa. Haastatteluissa havaitut haasteet liittyivät pääosin toimivaltuuksien epäselvyyteen, hoitohenkilökunnan ja järjestyksenvalvojen yhteistyön puutteellisuuteen sekä haasteellisuuteen ja lainsäädännön puutteeseen sekä soveltuvan koulutuksen ja resurssien riittämättömyyteen.

Toimivaltuuksien epäselvyys aiheuttaa epäselvyyttä ja epävarmuutta sekä ristiriitoja hoitohenkilökunnan ja järjestyksenvalvojen välillä. Haastattelussa haastateltava J lausui seuraavan, hyvin tilannetta lauseen, että ”Ne oikeudet mitä pitäisi olla, niitä ei ole -ja ne oikeudet mitä on, niitä ei tarvita”. Haastateltava J myös totesi, että roolien sekoittuminen on iso haaste. Hänen mukaansa järjestyksenvalvoilta odotetaan edelleen tehtäviä, jotka eivät kuulu heidän toimenkuvaansa

Lainsäädännön puutteet estävät tehokkaan ja turvallisen toiminnan sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Toiminta on käynnistetty ilman selkeää juridista perustaa, kertoi haastateltava H haastattelussa. Myös lainsäädännön puutteellisuutta kritisoitiin haastatteluissa. Haastateltava D mainitsi haastattelussa, että lainsäädäntö ei vastaa nykyisiä työtehtäviä. Lainsäädännön riittämättömyys ja soveltuvuus sosiaali- ja terveysalan kohteisiin nostettiin esiin haastateltava B:n toimesta niin, että lainsäädäntö ei tunnista riittävästi järjestyksenvalvojen tehtävien sairaalamaailmassa. Haastateltava B:n mukaan lainsäädäntö voi rajoittaa yksittäisissä tilanteissa toimintaa, koska järjestyksenvalvojalla voi olla parempi kontakti potilaaseen kyseisessä

tilanteessa. Haastateltava G totesi haastattelussa, että toiminta sosiaali- ja terveysalan kohteissa on muuttunut ja lainsäädäntö ei ole pysynyt mukana.

Toiminta lainsäädännön harmaalla alueella mietitytti monia haastateltavia. Monet heistä kertoivat, että ovat pakotettuja toimimaan tilanteissa hoitajien pyynnöstä, vaikka tehtävät ja toimenpiteet eivät kuulu heidän työtehtäviinsä tai niille ei ole täyttä laillista toimivaltuutta. Näihin kuuluvat esimerkiksi potilaan laittaminen magneettivöihin tai turvaeristys, jotka ovat molemmat hoidollisia toimenpiteitä. Jossain tilanteissa järjestyksenvalvojilta vaaditaan liikaa yhden haastateltavan mukaan. Usein hoitohenkilökunnalla on epärealistisia odotuksia järjestyksenvalvojen toimivallasta, totesi haastateltava J.

Yhteistyön ja tiedonkulun puutteet ja haasteet johtavat usein väärinkäsityksiin ja heikentävät yleistä turvallisuutta kohteilla. Haastateltava G vastasi haastattelussa, että hoitajat eivät aina tiedä, mitä järjestyksenvalvoja voi tehdä. Hyvinvointialueen koko ja valtava organisaatio johtaa tiedonkulun hidastumiseen ja epävarmuuteen haastateltava H:n mukaan.

Tiedonkulun haasteet ja salassapitovelvollisuuden aiheuttamat vaaratilanteet todettiin olevan todellisia vastauksessa, jossa haastateltava B totesi, että tietosuojalainsäädäntö vaikeuttaa tiedonkulkua, vaikka todellisuudessa tieto olisi turvallisuussyistä erittäin tarpeellista järjestyksenvalvojille. Päivittäinen tiedonkulku takkuaa, koska tieto ei aina kulje, vaikka siitä on vuosien ajan muistutettu, harmittelee haastateltava C. Myös kommunikaation puute päivittäisissä työtehtävissä on välillä puutteellista. Haastateltava E kertoi, että tilanteiden aikana ei ole aikaa selventää toimivaltuuksia hoitavalle henkilökunnalle.

Henkilö A:n mukaan potilaan asema ja oikeudet tuovat haastetta järjestyksenvalvojen toimintaan. Hän painotti haastattelussa, että potilas ei ole tavallinen asiakas, vaan hoitoa tarvitseva henkilö. Tämä potilaan erikoisasema luo haasteita järjestyksenvalvojan toimintaan ja toimintatapojen valintaan.

Resurssien ja rakenteiden ongelmat johtavat haasteisiin. Haastateltava I nosti esille sen seikan, että kaikesta yritetään leikata ja säästää. Tämä hänen mukaansa näkyy vahvasti päivittäisissä turvallisuustapahtumissa ja niiden hoitamisessa oikein mitoitetuilla resursseilla. Myös hän korosti sitä seikkaa, että tilaajaan, eli tapauksessa hyvinvointialueen pitäisi ymmärtää yksityisen turvallisuusalan toimintaa ja tunnistaa tilaajan vastuu toiminnasta.

Järjestyksenvalvojen koulutuksen riittämättömyys sosiaali- ja terveysalan kohteissa nostettiin esiin monissa eri haastattelun vastauksissa ja monen eri haastateltavan toimesta. Haastateltava J nosti koulutuksen riittämättömyyden kertomalla, että järjestyksenvalvojan peruskoulutus ei valmista riittävästi sote-alan kohteiden haasteisiin. Haastateltava H:n mukaan turvallisuushenkilöstön perehdytys sote-kohteisiin on vaikeaa. Sairaalaturvallisuus poikkeaa täysin

muista yksityisen turvallisuusalan kohteista ja sen takia koulutusta tulisi lisätä, totesi haastettava G.

Viimeisenä, mutta erittäin tärkeänä haasteena haastatteluissa painotettiin sitä seikkaa, että sosiaali- ja terveysalan kohteissa väkivallan uhka on merkittävästi lisääntynyt vuosien mitaan. Mittava häiriökäyttäytyminen ja uudenlaiset huumausaineet sekä niiden väärinkäyttäminen on johtanut uhkien ja haasteiden nousemiseen uudelle tasolle päivittäisessä toiminnassa. Tämä on havaittavissa useassa toimipisteessä hyvinvointialueella, jossa järjestyksenvalvojat työskentelevät.

#### 4.3 Kehittämisehdotukset

Analysoidun aineistomateriaalin ja haastatteluiden pohjalta voidaan nostaa monia haasteita, joiden kohtaamista sekä käytännön toimintaa voidaan kehittää. Kehitysehdotukset ovat erittäin tarpeellisia toiminnan kehittämisen kannalta ja niiden kautta voidaan pyrkiä ratkaisemaan esille nousseita järjestyksenvalvontatoiminnan haasteita sosiaali- ja terveysalan kohteissa. Kehitysehdotukset tullaan esittelemään tässä kappaleessa ja ne esitellään vakavuusjärjestyksessä kerätyn materiaalin pohjalta. Kehittämisehdotuksista luotiin myös niiden ymmärtämisen helpottamiseksi taulukko 6, jonka järjestystä niiden esittelyssä noudatettiin.

Taulukko 5: Kehitysehdotukset

Kehitysehdotukset
Tiedottamisen ja tiedonvaihdon parantaminen eri sidosryhmien välillä
Koulutus ja sen puutteellisuuden korjaaminen
Riskikartoitusten käyttäminen
Soveltuvuustestaus ja simulaatioharjoitukset rekrytointivaiheessa
Tilaaajan ja palveluntuottajan yhteistyön parantaminen

Yhteisiä palaverieita ja tiedonantoja on lisättävä järjestyksenvalvojien ja hoitohenkilökunnan välillä. Palaverieita tulisi järjestää joka tasolla, eli eri toimijoiden hallinnosta aina työntekijätasolle. Näissä palaverieissa tulisi käsitellä laajasti toiminnan haasteita eri näkökulmista ja muodostaa työryhmiä ratkaisemaan haasteita jokaisella toimintatasolla.

Tiedottamista tulisi parantaa julkaisemalla kuukausittaista turvallisuuskatsausta toimijoiden sisäisillä verkkosivuilla. Tämä parantaisi haasteiden tunnistamista, juurisyiden havaitsemista ja välittömien korjausratkaisuiden muodostamista. Katsauksen materiaalin kokoamiseksi tulisi hyödyntää järjestyksenvalvojien raportoimia tapahtumailmoituksia ja kerätä niistä säännöllisesti haasteiden trendejä ja tapahtumafrekvenssejä.

Määrällisesti koulutusta tulisi lisätä ja laadullisesti koulutuksessa tulisi keskittyä oleellisiin sosiaali- ja terveysalan kohteissa tarvittaviin erityistaitoihin ja haastavaan lainsäädäntöön.

Koulutus tulisi jakaa osaamisryhmäkohtaisesti ja uusille työntekijöille tulisi antaa ensin peruskoulutusta sote-kohteiden erityispiirteistä ja sen jälkeen jatkokoulutuksena haastavien tilanteiden kohtaamiskoulutusta. Koulutuksen tasoa tulisi valvoa erilaisilla kirjallisilla ja suullisilla auditoinneilla säännöllisesti.

Myös hoitohenkilökunnan ja turvallisuushenkilöstön yhteisiä koulutuksia tulisi lisätä. Näissä koulutuksissa eri ammattiryhmät pääsisivät tutustumaan toistensa toimintatapoihin ja näin toteutettu koulutus lisäisi ymmärrystä ja tietoisuutta toisen ammattiryhmän velvollisuuksista, vastuista ja velvollisuuksista. Osa koulutuksista voitaisiin toteuttaa simuloituna koulutuksena ja osa myös tiettyinä ennalta määriteltynä skenaarioharjoituskoulutuksina.

Lainsäädännön saaminen työtehtäviin soveltuvaksi on suurempi ongelma, mitä voidaan paikallisesti ratkaista. Kaikkien toimijoiden tulisi antaa palautetta valvoville viranomaisille lainsäädännöstä ja sen puutteista sekä soveltuvuudesta yksityisen turvallisuusalan tehtäviin sosiaali- ja terveysalan kohteiden toimeksiantoihin. Vain näin voitaisiin luoda positiivista painetta lainsäädännön muutokseen.

Riskikartoitukset tulisi ottaa osaksi sosiaali- ja terveysalan kohteiden turvallisuuspalveluiden tarvekartoitusta. Tälle tulisi luoda prosessi, jossa kohteiden riskejä voitaisiin vertailla ja sen mukaisesti miettiä, minkälaiset turvallisuuspalvelut soveltuisivat kartoitetuille kohteille. Kohteiden riskeistä tulisi luoda oma riskimatriisi, jota päivitetäisiin säännöllisin väliajoin. Riskikartoitusten pohjalta kohteet tulisi laittaa priorisointikategorioihin, jolloin kriisitilanteessa tiedettäisiin, mitkä kohteet tulisi miehittää vartiointihenkilöstöllä ensisijaisesti.

Yksityisen turvallisuuspalvelun yrityksen tulisi tehdä sosiaali- ja terveysalan kohteiden työntekijöille soveltuvuustestaus ja tämä tulisi suorittaa yhteistyössä palvelun tilaajan kanssa. Tällä toimintamallilla saataisiin kohteisiin paremmin soveltuvia työntekijöitä ja varmistettaisiin henkilöstön tieto- ja osaamistason riittävyys haastavaan toimintaympäristöön. Soveltuvuustestausta tulisi suorittaa koko toimeksiannon ajan säännöllisesti. Simulaatioharjoitukset tulisi ottaa kiinteäksi osaksi soveltuvuustestausta. Simuloimalla oikeankaltaisia, päivittäin tapahtuvia tilanteita oikeassa kohdeympäristössä, voitaisiin varmistaa turvallisuushenkilöstön oikeanlaiset, lainmukaiset toimintatavat jo etukäteen. Myös simulaatioharjoituksia tulisi toteuttaa säännöllisin väliajoin osana päivittäisen toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Palveluiden tilaajan, eli tässä mainittuna hyvinvointialueen ja yksityisen turvallisuuspalveluiden palveluntuottajan tulisi yhdessä miettiä ja kehittää turvallisuuspalveluita paremmin soveltuviksi sosiaali- ja terveysalan kohteisiin. Nykyiset paikallisvartiointi- ja piirivartiointipalvelut eivät aina ole paras tapa tuottaa turvallisuuspalveluita. Turvallisuuspalveluiden tarve ja muoto tulisi tehdä riskikartoitusten perusteella ja uusia turvallisuuspalvelumalleja tulisi tarkastella. Yksi mielenkiintoinen toteutustapa voisi olla paikallisvartiointin ja piirivartiointin hybridimalli, jossa liikkuva turvallisuuspalvelupartio voisi toteuttaa vartiointia

hyvinvointialueen monissa eri kohteissa aikatauluun perustuen ja tukea myös kohteita, jossa tarvittaisiin pikaisesti vartiointihenkilöstön tukea lyhyellä vasteajalla.

## 5 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli havaita haasteet järjestyksenvalvojan toiminnassa sosiaali- ja terveysalan kohteissa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen osalta. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda haasteiden pohjalta toiminnan kehittämisehdotukset, jolla haasteita voitaisiin hallita, vähentää ja poistaa päivittäisessä toiminnassa. Hyödyn saajina ovat turvallisuuspalveluiden tilaaja, eli hyvinvointialue ja turvallisuuspalveluiden tuottaja eli yksityisen turvallisuusalan yritys. Järjestyksenvalvojan toiminnan kehittämiseksi luotiin toiminnan kehittämisehdotuksia vastaamaan havaittuja haasteita.

Kehittämistyö vastasi hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin ja analysoimalla valittua yksityisen vartiointialan toimijan järjestyksenvalvojen tuottamia tapahtumailmoituksia sekä haastatteleamalla työtehtävien asiantuntijoita, saatiin kattavasti selville järjestyksenvalvontatoiminnan haasteet sosiaali- ja terveysalan vartiointikohteista kyseisellä hyvinvointialueella. Kerätyt tulokset ja niissä ilmenneet haasteet olivat pääsääntöisesti odotettuja, mutta haasteiden laajalaisuus yllätti. Haasteita ilmenee monella eri osa-alueella ja ne ovat hyvin monimuotoisia. Järjestyksenvalvojen haasteita sosiaali- ja terveysalan kohteissa ei ole suuremmin tutkittu tällaisten tutkimusmenetelmien avulla ja siksi vertailu aikaisempiin tutkimus tai kehittämistöihin on haastavaa. Lakiteknisten haasteiden osalta vuonna 2025 julkaistu Tuomas Riikosen ja Jyri Paasosen artikkeli nimeltään Sairaalamartiointi ja yksityisen turvallisuusalan toimivaltuuksien haasteet, avaa kattavasti nykytilaa. Tässä artikkelissa mainittuja haasteita tuli esille myös tässä kehittämistyössä.

Työn luotettavuus varmistettiin käyttämällä virallisia tapahtumailmoituksia vuoden 2024 ajalta ja näistä kerättiin kaikki haasteelliset tapahtumat analyysiin, jossa koostettiin haasteiden tapahtumamäärät omaan tilastoon ja tapahtumailmoitusten tekstiosiot omaan analyysiinsä. Näistä tapahtumista nostettiin yleisimmät ja vakavimmat haasteet osaksi kehittämistyötä ja näitä haasteita käytettiin myös pohjana haastattelukysymyksien muokkaukselle, jolla saatiin haastatteluissa selvitettyä haasteiden yksityiskohtia ja niiden ilmenemistä asiantuntijoiden ja toimijoiden näkökulmasta. Eettiset haasteet pyrittiin minimoimaan, esimerkiksi käsittelemällä tapahtumailmoituksia ja haastatteluvastauksia anonyymisti sekä varmistamalla ettei analysoitavassa materiaalissa esiinny kenenkään suoria tai epäsuoria henkilötietoja. Myöskään tapauskohtaisia tapahtumia tapahtumailmoituksista ei käytetty loppuraportissa.

Opin erittäin paljon opinnäytetyöprosessin aikana, mikä tulee auttamaan minua henkilökohtaisessa työelämässäni. Aineistoanalyysin tekemisen aikana oivalsin, että analysoitavan materiaalin rajaaminen on ensiarvoisen tärkeää, ettei lopputulos kasva liian laajaksi ja näin ollen vaikeuta sen analysointia. Myös opinnäytetyöluvan saaminen isolta organisaatiolta vie

yllättävän paljon aikaa ja prosessiin kannattaa ryhtyä hyvissä ajoin. Opin rakentamaan ja jäsentämään hyvin tällaisia lupaprosesseja jatko-opiskelu mahdollisuuksia ajatellen. Johtuen lupaprosessin tuottamista aikatauluhaasteista, opinnäytetyön haastattelunvaihe jouduttiin suorittamaan nopeutetulla aikataulutuksella, että kokonaisuikataulu voitaisiin kiritä kiinni. Onneksi haastateltavat olivat mukautuvia nopeutettuun aikatauluun ja kaikki materiaali saatiin analysoitavaksi venyttämättä opinnäytetyön valmistumisajankohtaa. Muuttaisin tästä oppineena omia suunnitelmiani ottamaan paremmin huomioon mahdollisten muuttujien aiheuttamaan viivästyksen opinnäytetyön aikatauluihin ja lisäksi lisää aikaa aikajanelle, että pysyisin paremmin suunnitelluissa aikatauluissa.

Opinnäytetyö kehitti ammatillista osaamistani esimerkiksi akateemisen tekstin luomisen osalta suuresti ja nyt tekstin tuottaminen on harkitsevampaa ja sujuvampaa. Opin opinnäytetyöprosessissa analysoimaan suuria määriä aineistoa ja analysoitavan materiaalin rajaamista käsiteltäviin mittasuhteisiin. Kokonaiskuvani opinnäytetyön aiheesta ja sen eri osa-alueista parani työn tekemisen aikana asteittain sekä ymmärryksen tarvittavista kehitysehdotuksista hahmottui huomattavasti. Opinnäytetyön laatiminen korosti tiedon hankkimisen tärkeyttä ja sen seikkaperäisen analyysin välttämättömyyttä, että voidaan päästä oikeanlaisiin johtopäätöksiin ja kehitysehdotuksiin.

Aihealueesta julkaistun tutkimusmateriaalin vähyyks rajoitti opinnäytetyön tulosten vertailtavuutta ja olisi mielenkiintoista tutkia aihealuetta jatkossa lisää ja yksityiskohtiin pureutuen. Yleisesti voidaan todeta, että todennäköisesti muutkin hyvinvointialueet ja niiden järjestysvalvojat sosiaali- ja terveysalan kohteissa kohtaavat samankaltaisia haasteita omassa päivittäisessä työssään. Jotkut haasteista ovat sellaisia, että ne esiintyvät sellaisenaan vain sosiaali- ja terveysalan kohteissa, joten näiden haasteiden kehitysehdotuksista ei sellaisenaan ole merkittävää hyötyä ja sovellettavuutta muille yksityisen turvallisuusalan kohteille.

Aiheistoanalyysi tapahtumailmoituksista voi tuottaa myös puutteellista tietoa, koska yksi havaituista haasteista oli juuri tapahtumailmoitusten laatua koskeva, raportoinnin haasteellisuus ja raportointijärjestelmän sekavuus. Tämä haaste voi vaikuttaa tapahtumien kuvauksiin ja jopa äärimmäisissä tilanteissa jättää raporteista osan tapahtumalajeista pois. Vääränlainen raportointi tuottaa virhettä statistiikkaan, mutta ei vääristä vuoden tapahtumailmoitusotantaa merkittävästi. Haastatteluilla saatiin suora näkemys haasteista asiantuntijoilta ja toimijoilta, joten tämä vahvisti myös omalta osaltaan aineistoanalyysin tuloksia.

Opinnäytetyön merkitys palveluntuottajalle eli yksityisen turvallisuusalan yritykselle ja palveluiden tilaajalle eli hyvinvointialueelle on suuri, koska tätä aihealuetta on analysoitu ja sen pohjalta kehitetty harvoin sekä tällaiselle on aito tarve päivittäisen toiminnan tukemiksi. Myös muut hyvinvointialueet ja palveluntuottajat voivat hyötyä opinnäytetyöstä ja myös jatkojalostaa sekä tuottaa omia projektejaan opinnäytetyön pohjalta. Opinnäytetyön

ainutlaatuisuus tällä hetkellä tekee siitä arvokkaan, koska antaa näkemyksen yhdeltä hyvinvointialueelta nykytilanteesta ja siellä havaituista haasteista, jotka ovat todennäköisesti havaittavissa myös muilla hyvinvointialueilla.

Opinnäytetyössä kuvatuilla kehitysehdotuksilla suurimpaan osaan haasteista voidaan luoda toimintamallit, jolla haasteita voidaan minimoida ja osa jopa kokonaan poistaa pitkäjänteisillä, säännöllisillä prosesseilla ja kehittämisellä. Lainsäädännöstä johtuvat haasteet voidaan poistaa vain lainsäädännön muutoksella, ottamaan huomioon sosiaali- ja terveysalan järjestyksenvalvonnan erityispiirteet. Tämä vaatii kaikkien toimijoiden yhteistä tahtotilaa ja lainsäädäntöpäätäjien ymmärrystä vallitsevasti toimintaympäristöstä. Järjestyshäiriöiden ollessa sairaaloissa kasvussa päätöksiä ja muutoksia pitäisi pystyä tekemään nopealla aikavälillä, jotta riskit ja haasteet eivät pääsisi riistäytymään käsistä ja ylilyönneiltä kohteissa vältyttäisiin.

## Lähteet

- Eduskunnan oikeusasiamies. 2007. EOAK/3285/2004 - Päihtyneen potilaan eristäminen Turun terveyskeskuksessa. Viitattu 14.8.2025. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/3285/2004>
- Eduskunnan oikeusasiamies. 2013a. EOAK/1222/2011 - Yksityiset vartiointipalvelut valtion mielisairaaloissa. Viitattu 14.8.2025. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/1222/2011>
- Eduskunnan oikeusasiamies. 2013b. Oikeusasiamiehen mielestä vartijoiden asemaa mielisairaaloissa tulisi selkeyttää. Viitattu 14.8.2025. <https://www.oikeusasiamies.fi/-/oikeusasiamiehen-mielesta-vartijoiden-asemaa-mielisairaaloissa-tulisi-selkeyttaa>
- Eduskunnan oikeusasiamies. 2017. Ratkaisu EOAK/3445/2016: Potilaan kuljetuksen turvaaminen vartiointiliikkeen toimesta. Viitattu 21.8.2025 <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/3445/2016>
- Eduskunnan oikeusasiamies. 2022. Ratkaisu EOAK/339/2022. TYKS Riippuvuuspsykiatrian yksikön turvallisuuskäytännöt ja vartijoiden rooli potilastilanteissa. Viitattu 21.8.2025 <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/339/2022>
- Eduskunnan oikeusasiamies. 2023. Vartijoiden toimivalta sairaaloissa. EOAK/7801/2023. Viitattu 14.8.2025. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/7801/2023>
- ePerusteet. Turvallisuusalan ammattitutkinto - Sosiaali- ja terveysalan osaamisala. Viitattu 12.8.2025. <https://eperusteet.opintopolku.fi/>
- Etelä-Suomen Sanomat. 2024. Työpaikkaväkivalta on Suomessa lisääntynyt erityisesti sote-alalla - "Lyömistä, puremista, potkimista". Viitattu 14.8.2025. <https://www.ess.fi/uutissuomalainen/7942899>
- HE 22/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista. Viitattu 12.8.2025. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2014/22>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523458123>
- Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali 2018. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 1.3.2025. [https://www.yritysturvallisuus.fi/hscms/uploads/pdf/69526\\_JARJESTYKSENVALVOJAN\\_KOULUTUSMATERIAALI\\_2018\\_paivitys.pdf](https://www.yritysturvallisuus.fi/hscms/uploads/pdf/69526_JARJESTYKSENVALVOJAN_KOULUTUSMATERIAALI_2018_paivitys.pdf)
- Kerttula, T. 2010. Vartijat ja järjestyksenvalvojat julkisen vallan käyttäjinä. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/c8b81da3-eda4-498b-ad93-eeb7b9b5fb28/content>
- Keva. 2018. Julkisen alan työhyvinvointi vuonna 2018. Viitattu 14.8.2025. <https://www.keva.fi/globalassets/2-tiedostot/ta-tiedostot/esitteet-ja-julkaisut/tutkimusraportti-julkisen-alan-tyohyvinvointi-vuonna-2018.pdf>
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015.

Mielenterveyslaki 1116/1990. Viitattu 12.8.2025. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskoelma/1990/1116>

MTV Uutiset. 2023. Ison Omenan kuolemantapaus. Viitattu 24.5.2025. <https://www.mtvuutiset.fi/aihe/ison-omenan-kuolemantapaus/8608026>

MTV Uutiset. 2024. Avarnin järjestyksenvalvojen pahoinpitelyvyyhdyissä rajut videot keskeisessä roolissa. Viitattu 24.5.2025. <https://www.mtvuutiset.fi/lyhyet/cf1be7b820e7101754e5/video-avarnin-jarjestyksenvalvojen-pahoinpitelyvyyhdyissa-rajut-videot-keskeisessa-roolissa>

Paasonen, J. & Riikonen, T. 2025. Sairaalamartiointi ja yksityisen turvallisuusalan toimivaltuuksien haasteet. Viitattu 11.3.2025. Defensor Legis 1/2025.

Pakkokeinolaki 806/2011. Finlex. Viitattu 12.8.2025 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110806>

Perustuslaki 731/1999.

Rikoslaki 39/1889. Finlex. Viitattu 12.8.2025 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039>

Sisäministeriö. 2023. Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän loppuraportti. Sisäministeriön julkaisuja 2023:29. Viitattu 12.8.2025 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-968-4>

Sisäministeriön asetus vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta 878/2016.

Tapaturmavakuutuskeskus. 2024. Työtapaturmatietopalvelu - työpaikkaväkivalta sote-alalla. Viitattu 14.8.2025. <https://www.tyotapaturmatieto.fi/julkaisu/tyotapaturmatietopalvelu/3919>

TE-palvelut 2024. Vartijan koulutus. Viitattu 3.3.2025. <https://koulutukset.te-palvelut.fi/kt/722572?searchPhrase=722572&announced=0&sort=1>

THL. 2023. Turvallisuus ympärivuorokautisessa hoidossa ja kotihoidossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.8.2025. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy/iakkaiden-tapaturmat/turvallisuus-ymparivuorokautisessa-hoidossa-ja-kotihoidossa>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. Viitattu 14.8.2025. <https://www.elliblibrary.com/book/9789520400118>

Turun Ammatti-instituutti 2025 Viitattu 11.5.2025 <https://tai-opinnot.edu.turku.fi/fi/tutkinto/6123510/0/Turvallisuusalan+ammattitutkinto>

Turvallisuusalan ammattiliitto. 2021. Turvallisuusalan ammattiliiton julkilausuma. Viitattu 14.8.2025. <https://www.turvallisuusala.fi/2021/11/08/vartiointialan-tyoehostosopimusneuvottelut/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 2.3.2025. [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK\\_ohje\\_2012.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

Työturvallisuuskeskus. 2025. Työtapaturmien määrä kääntyi kasvuun - tapaturman syynä yhä useammin väkivalta. Viitattu 14.8.2025. <https://ttk.fi/2025/03/07/tyotaturmien-maara-kaantyi-kasvuun-tapaturman-syyna-yha-useammin-vakivalta/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Virtanen, T. 2017. Yksityisen turvallisuusalan toimijat sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteissä. Viitattu 12.8.2025. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö / AMK 11/2017

## Kuviot

Kuvio 1: Virkavastuu (Kerttula 2010, 210). .....	14
Kuvio 2: Opinnäytetyön työvaiheet .....	21

## Taulukot

Taulukko 1: Koulutusvaatimukset (Sisäministeriö 2023). .....	10
Taulukko 2: Sisällönanalyysin teemat.....	22
Taulukko 3: Haastateltavien tittelit .....	24
Taulukko 4: Kriittiset tapahtumat.....	26
Taulukko 6: Kehitysehdotukset .....	31

Liitteet

Liite 1: Haastattelulomake ..... 41

## Liite 1: Haastattelulomake

### Taustakysymykset

1. Voisitko kertoa lyhyesti taustastasi sekä työkokemustasi?
2. Mikä on nykyinen työtehtäväsi ja roolisi nykyisessä organisaatiossasi?

### Haasteiden tunnistaminen SOTE-kohteissa

3. Mitkä ovat suurimmat haasteet, joita olet kohdannut PRJV-toiminnassa SOTE kohteissa?
4. Kuinka nämä haasteet ovat vaikuttaneet PRJV-toimintaan?
5. Näetkö järjestyksenvalvojien toimivaltuudet ja niiden soveltuvuuden SOTE kohteisiin haasteena?
6. Onko sinulla jotain esimerkkiä, missä olet kokenut PRJV-toiminnan haasteelliseksi?

### Haasteiden syyt

6. Mitkä tekijät ovat mielestäsi johtaneet näiden haasteiden syntymiseen?
7. Kuinka organisaatioiden rakenteet tai resurssit ovat vaikuttaneet haasteiden ilmenemiseen?
8. Onko ulkoisilla tekijöillä, kuten lainsäädännöllä, ollut vaikutusta haasteisiin?

### Tulevaisuuden näkymät

9. Mitä muutoksia voitaisiin tehdä PRJV-toiminnassa haasteiden vähentämiseksi tulevaisuudessa?
10. Kuinka organisaatiot voisivat paremmin valmistautua vastaaviin haasteisiin tulevaisuudessa?
11. Mitkä ovat tärkeimmät kehityskohteet, joihin tulisi keskittyä haasteiden ratkaisemiseksi?